

UNGAS ARBETSMARKNADSKUNSKAP

FÖRORD

Som VD för Competence, organisationen bakom Arbetsmarknadskunskap, är jag stolt över att presentera rapporten Ungas Arbetsmarknadskunskap 2025. Rapporten bygger på ungas egna röster om skola, jobb och framtid – insikter som ger oss en ovärderlig bild av hur nästa generations arbetskraft ser på sina val och möjligheter.

Resultaten från årets rapport visar att ungas gymnasieval i hög grad är lustdrivna och sällan baseras på kunskap om arbetslivets krav. Det innebär en risk, både för individen och för samhället. Vi ser hur könsstereotypa mönster förstärks, där många tjejer tidigt väljer bort teknik och naturvetenskap och många killar inte planerar för vidare studier. Samtidigt ökar konkurrensen om de enkla instegsjobben, vilket gör att unga utan yrkeskompetens riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden. Om vi inte agerar riskerar vi att gå miste om en hel generation kompetens, just när behovet är som störst.

Ett varmt tack till alla som bidragit till rapporten och framför allt till de tiotusentals ungdomar som delat sina tankar och erfarenheter. Min förhoppning är att Ungas Arbetsmarknadskunskap 2025 ska inspirera till viktiga initiativ, i skolan, hos arbetsgivare och inom arbetsmarknadspolitiken.

Låt oss lyssna på ungas röster och använda dem som kompass i arbetet med att forma framtidens arbetsmarknad.

Sophie Pollak
VD Competence

ARBETSMARKNADSKUNSKAP

Arbetsmarknadskunskap är ett nationellt koncept som är störst i Sverige på riktade insatser mot ungdomar. Syftet är att bidra till en bättre matchning på arbetsmarknaden och en ökad rekryteringsbas för arbetsgivare med kompetensbrist.

Tidigare rapporter:

2024 - Skolungdomars val påverkar kompetensbristen
2023 - Skolungdomars framtid på arbetsmarknaden

COMPETENCE

Competence är en ekonomisk förening utan vinstintresse som på uppdrag av sina medlemmar arbetar för ökad attraktionskraft och stärkt kompetensförsörjning. Competence skapar förutsättningar för att fler aktörer kan samverka och ta ett gemensamt ansvar för den långsiktiga kompetensförsörjningen.

REDAKTION

Datainsamling:

Competence
Handelskammaren Västerbotten
Handelskammaren Mittsverige
Mellansvenska Handelskammaren
Falun Borlänge-regionen
Handelskammaren Värmland
Handelskammaren Mälardalen
IUC Syd

Text/innehåll: Sophie Pollak och Danijela Semunovic

Analys: Kajsa Börjeson och Danijela Semunovic

Design: Elin Parment Thorén

AVSNITT & INNEHÅLL

1 PÅVERKANSAKTORER
I GYMNASIEVALET s. 4

2 INSTÄLLNING TILL
STEM-ÄMNET s. 10

3 UPPLEVELSE AV
GYMNASIEVALET s. 18

4 PLAN EFTER
STUDENTEN s. 23

5 STANNA, FLYTTA,
ÅTERVÄNDA s. 28

6 ATTRAKTIVT
INNEHÅLL I JOBBEN s. 31

NYCKELINSIKTER s. 35

OM RAPPORTEN s. 37

OM ARBETSMARKNADSKUNSKAP s. 39

PÅVERKANSAFUNKTORER I GYMNASIEVALET

Gymnasievalet är ett riktningsbeslut. Det avgör inte bara vilka ämnen eleverna läser, det påverkar etablering på arbetsmarknaden och samhällsekonomin i många år framåt. Om vi inte vet vad som styr valet kan vi varken hjälpa ungdomar att välja hållbart eller säkra kompetensen där bristen är som störst.

I det här avsnittet tittar vi närmare på vilka faktorer som unga själva upplever påverkar deras val av gymnasieprogram.

INTRESSE/HOBBY PÅVERKAR MEST

Ungdomarna har fått svara på vad som kommer vara/var viktigt i deras gymnasieval. De har fått reflektera över vad valet baserades på. Den starkaste påverkansfaktorn är att valet kopplar an till ungdomens intresse/hobby. De unga betonar vikten av att göra något de är intresserade av idag istället för vad de vill göra i ett framtida yrke. Även de studie- och yrkesvägledare som deltagit i undersökningen bekräftar att elevernas gymnasieval baseras främst på vad de tycker verkar roligt.

När vi tittar på skillnaderna mellan högstadie- och gymnasieungdomar ser vi inte så stora skillnader förutom att jobb och vidare studier blir viktigare med tiden och att skolans rykte och föräldrars nöjdhet blir mindre viktigt.

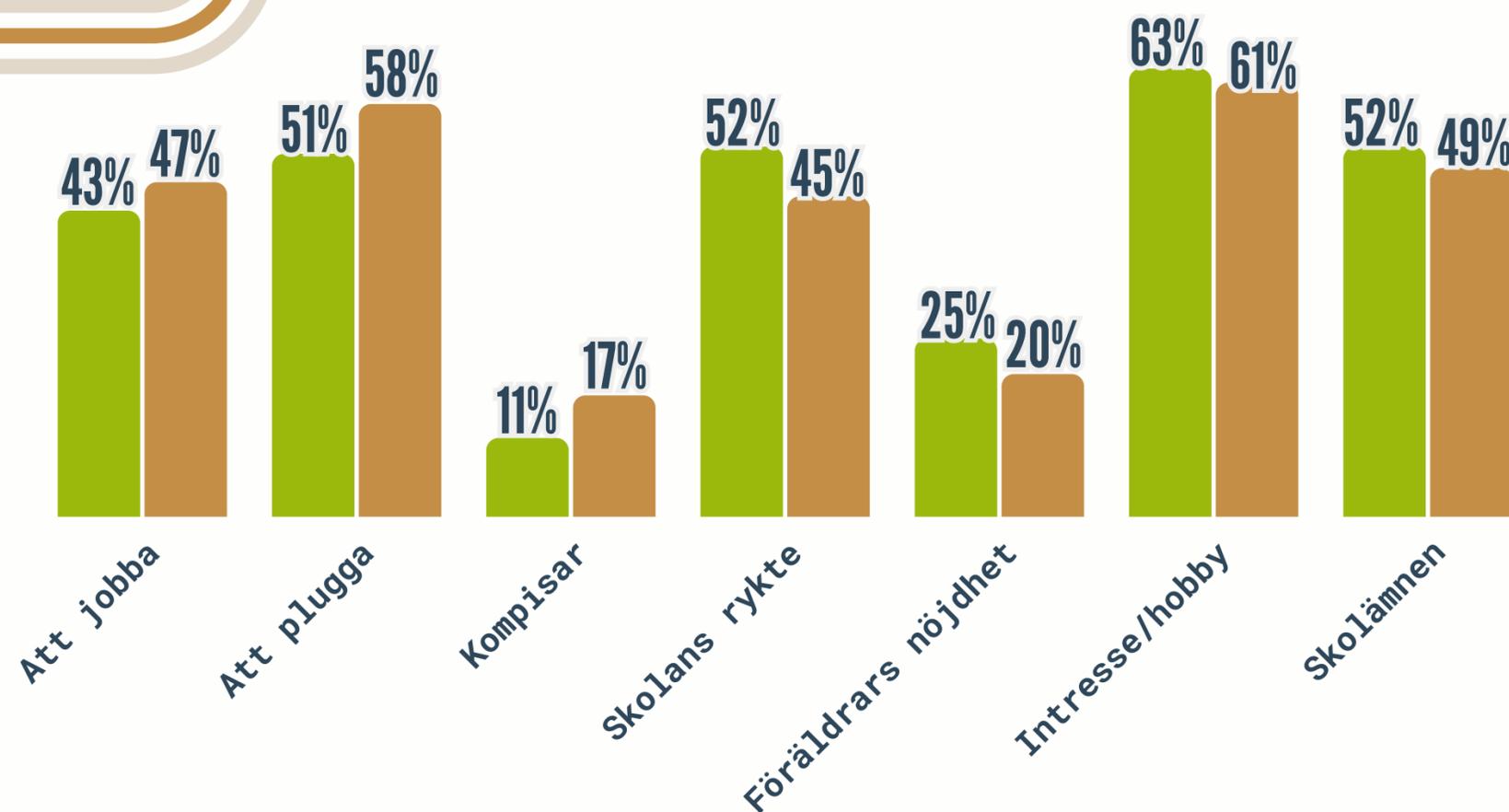
” För att jag älskar musik och har älskat det sen jag var liten och musik har varit min hobby sen alltid. Och nu får jag plugga det.

– Kille, år 1, Estetiska programmet, Dalarna

UNGDOMARS SKATTNING AV VAD SOM KOMMER VARA/VAR VIKTIGAST VID GYMNASIEVALET

● Högstadiet ● Gymnasiet

Fråga: Vad tror du kommer vara/var viktigt för dig i ditt gymnasieval?
Metod: Skala 1-5, där 1 är "Inte alls viktigt!" och 5 är "Jätteviktigt!". Alternativen har skattats separat. Diagrammet visar andelen som svarat 4 eller 5.
Målgrupp och antal: Elever i åk 8 & 9, 16 082 svar och gymnasiet, 8 630 svar

TJEJER HAR STÖRRE AKADEMISK DRIVKRAFT ÄN KILLAR

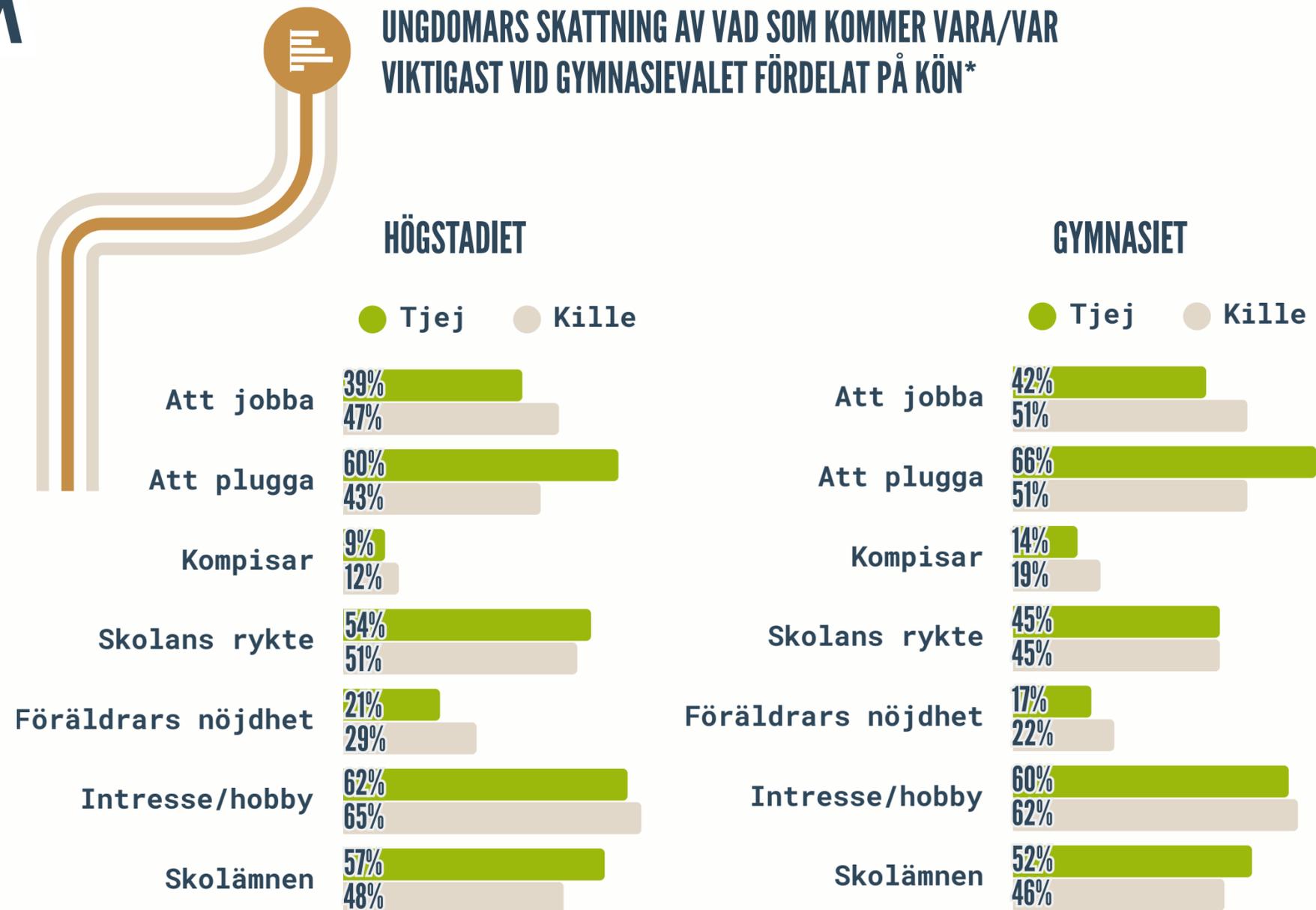
Bland ungdomar i årskurs 8 och 9 syns tydliga mönster i vad som motiverar dem inför gymnasievalet. Tjejer anger i betydligt högre grad att möjligheten att studera vidare är viktigt. Killar däremot betonar i högre grad möjligheten att få jobb direkt efter gymnasiet. Även på gymnasienivå fortsätter samma mönster.

Dessa skillnader tyder på att könsstereotypa föreställningar spelar roll i hur ungdomar ser på sin framtid, där tjejer i större utsträckning planerar för högre studier och killar orienterar sig mot arbetsmarknaden direkt efter gymnasiet.

” Jag vet inte vad jag ska bli, så då kan jag komma in på allt med natur.

– Tjej, åk 9, sökt Naturvetenskapligprogrammet inriktning samhälle, Västmanland

UNGDOMARS SKATTNING AV VAD SOM KOMMER VARA/VAR VIKTIGAST VID GYMNASIEVALET FÖRDELAT PÅ KÖN*

Fråga: Vad tror du kommer vara/var viktigt för dig i ditt gymnasieval?

Metod: Skala 1-5, där 1 är "Inte alls viktigt!" och 5 är "Jätteviktigt!".

Alternativen har skattats separat. Diagrammet visar andelen som svarat 4 eller 5.

Målgrupp och antal: Elever i åk 8 & 9, 15 245 svar och gymnasiet, 8 251 svar

*Kön: Målgruppen har fått ange vilket kön de identifierar sig med: kille, tjej, ickebinär eller vill ej svara/annat.

HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE PROGRAM

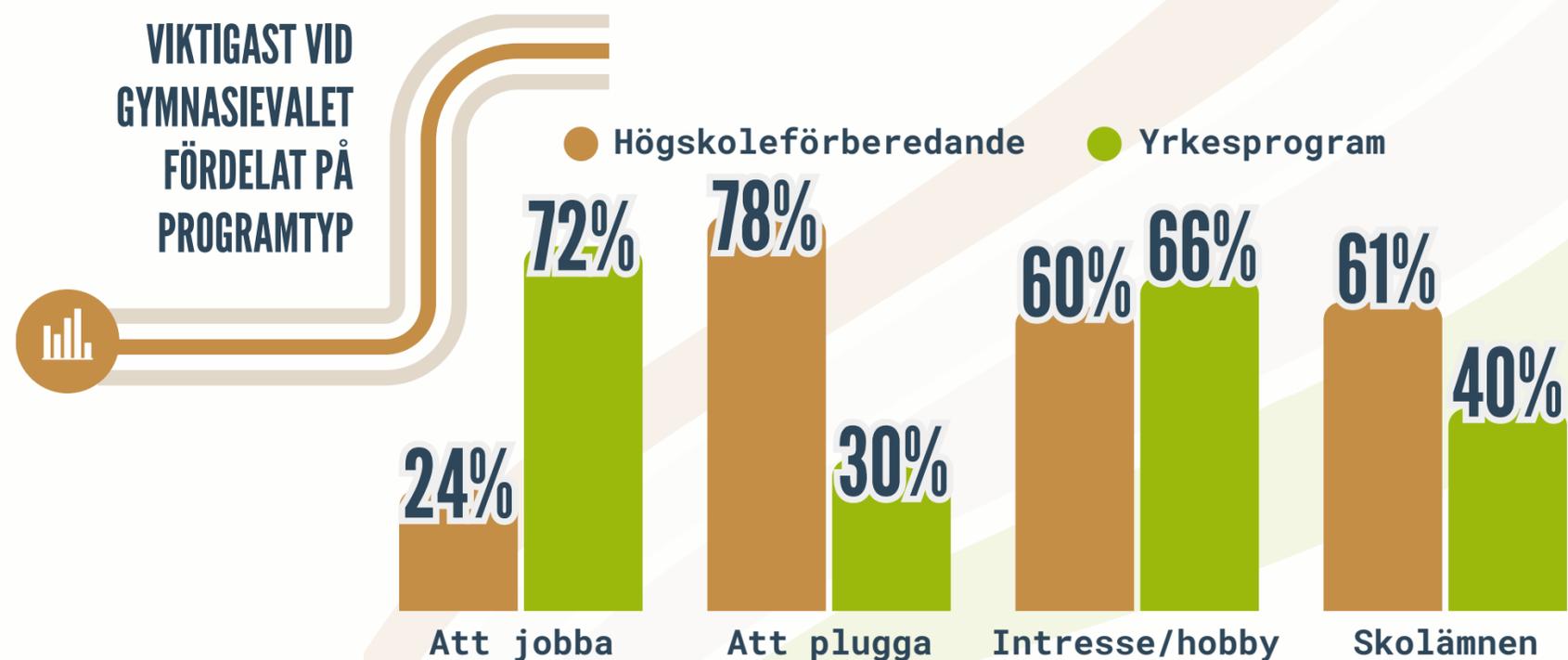
FÖR ATT HÅLLA ALLA DÖRRAR ÖPPNA

Bland elever som siktar på/redan går ett högskoleförberedande program är det tydligt att man sätter störst värde på möjligheten att kunna studera vidare efter studenten. De värdesätter också att programmet innehåller skolämnen de är bra på. Korrelationen mellan **Plugga** vidare och önskade **Skolämnen** är hög. Ungdomarna uppger att de valde/kommer välja ett högskoleförberedande program för att hålla många dörrar öppna, ge sig själva mer tid att välja samt att de känner att högskoleförberedande program är ett tryggt val när man inte vet vad man vill göra efter gymnasiet.

YRKESPROGRAM

FÖR ATT MÅLET ÄR TYDLIGT

Ungas framtidsstänk skiljer sig tydligt beroende på vilket program de planerar att välja eller redan går. För elever som siktar på/redan går ett yrkesprogram är det jobbmöjligheter som väger tyngst. Man betonar jobb som huvudsakligt mål med sitt val av utbildning. Ungdomarna uppger att de valde/kommer att välja ett yrkesprogram vill ut i arbetslivet snabbt och uttrycker en tydlig plan och målmedvetenhet. De lyfter även fram att de önskar jobba praktiskt och slippa långa utbildningsvägar. I den här gruppen värderas **Fritidsintresse** högre än **Skolämnen**.

Fråga: Vad tror du kommer vara/var viktigt för dig i ditt gymnasieval?
Metod: Skala 1-5, där 1 är "Inte alls viktigt!" och 5 är "Jätteviktigt!".
Alternativen har skattats separat. Diagrammet visar andelen som svarat 4 eller 5.
Målgrupp och antal: Elever i åk 8 & 9, 16 082 svar och gymnasiet, 8 630 svar

Fråga: Vilken typ av gymnasieprogram tror du att du kommer välja?
Alternativ: Högskoleförberedande program (HP); Yrkesprogram (YP); Vet ej
Målgrupp och antal: Elever i åk 8 & 9, 15 962 svar

Fråga: Vad är anledningen till varför du inte skulle välja ett yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program?
Alternativ: Fritext
Målgrupp och antal: Elever i åk 8 & 9, 15 069 svar

FÖRDOMAR PÅVERKAR VALET AV PROGRAMTYP

ELEVER PÅ HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE PROGRAM

AMBITIÖSA ELLER OSÄKRA?

Elever som går ett högskoleförberedande program beskrivs som ambitiösa, smarta personer som är studiemotiverade och vill plugga vidare. Högskoleförberedande program uppfattas ha högre status än yrkesprogram, särskilt bland kompisar och i skolkulturen. Samtidigt som vår undersökning visar att bakom ambitionen ligger det en stor osäkerhet bakom valet av högskoleförberedande program, man vill ha "alla dörrar öppna" och saknar ofta en konkret plan för framtiden.

ELEVER PÅ YRKESPROGRAM

SKOLTRÖTTA ELLER MÅLMEDVETNA?

Elever som går ett yrkesprogram beskrivs, av sig själva och andra, som skoltrötta personer som av den anledningen valt ett praktiskt inriktat program. Redan i högstadiet är denna uppfattning utbredd. Praktiska program beskrivs som "räddning" från bänkundervisning. Flera nämner också att lägre meritpoäng kan styra valet mot yrkesprogram samtidigt som vår undersökning visar att elever på yrkesprogram oftast har en tydlig plan och vet vad de vill och vart de ska etablera sig på arbetsmarknaden efter studenten.

Fråga: Vilken typ av person söker ett högskoleförberedande program vs yrkesprogram?

Metod: Fokusgrupp

Målgrupp: Elever i åk 9 i högstadiet och år 3 gymnasiet

UNGAS EGNA UPPFATTNINGAR

OM PERSONER PÅ HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE PROGRAM

"Högskoleförberedande är för de som vill ha hög lön sen."

- Tjej, år 3,
Ekonomiprogrammet, Västmanland

"Jag visste inte vad jag skulle bli och samhäll var brett och kändes bra"

- Tjej, år 3,
Samhällsvetenskapsprogrammet, Skåne

"De smarta."

- Tjej, åk 9, Örebro län

"Jag har noll koll, andra kanske vet bättre."

- Kille, år 3,
Samhällsvetenskapsprogrammet, Västerbotten

"Jag tänker att det är någon som är väldigt noggrann. Som kommer i kavajbyxor, en skjorta och en slips."

- Kille, åk 9, Dalarna

OM PERSONER PÅ YRKESPROGRAM

"Om man är skoltrött i nian är det smartare att ta ett yrkesprogram."

- Tjej, år 3
Naturbruksprogrammet, Jämtland

"För de som vet vad de vill eller inte kom in på nåt annat."

- Tjej, år 3,
Restaurang- och livsmedelsprogrammet, Värmland

"Yrkes är ofta för de som vet vad de vill – eller är skoltrötta."

- Tjej, år 3,
Fordons- och transportprogrammet, Jämtland

"De som inte orkar liksom."

- Tjej, åk 9, Örebro län

Fråga: Vilken typ av person söker ett yrkesprogram vs högskoleförberedande program?

Metod: Fokusgrupp

Målgrupp: Elever i åk 9 i högstadiet och år 3 gymnasiet

INSTÄLLNING TILL STEM-ÄMNINGEN

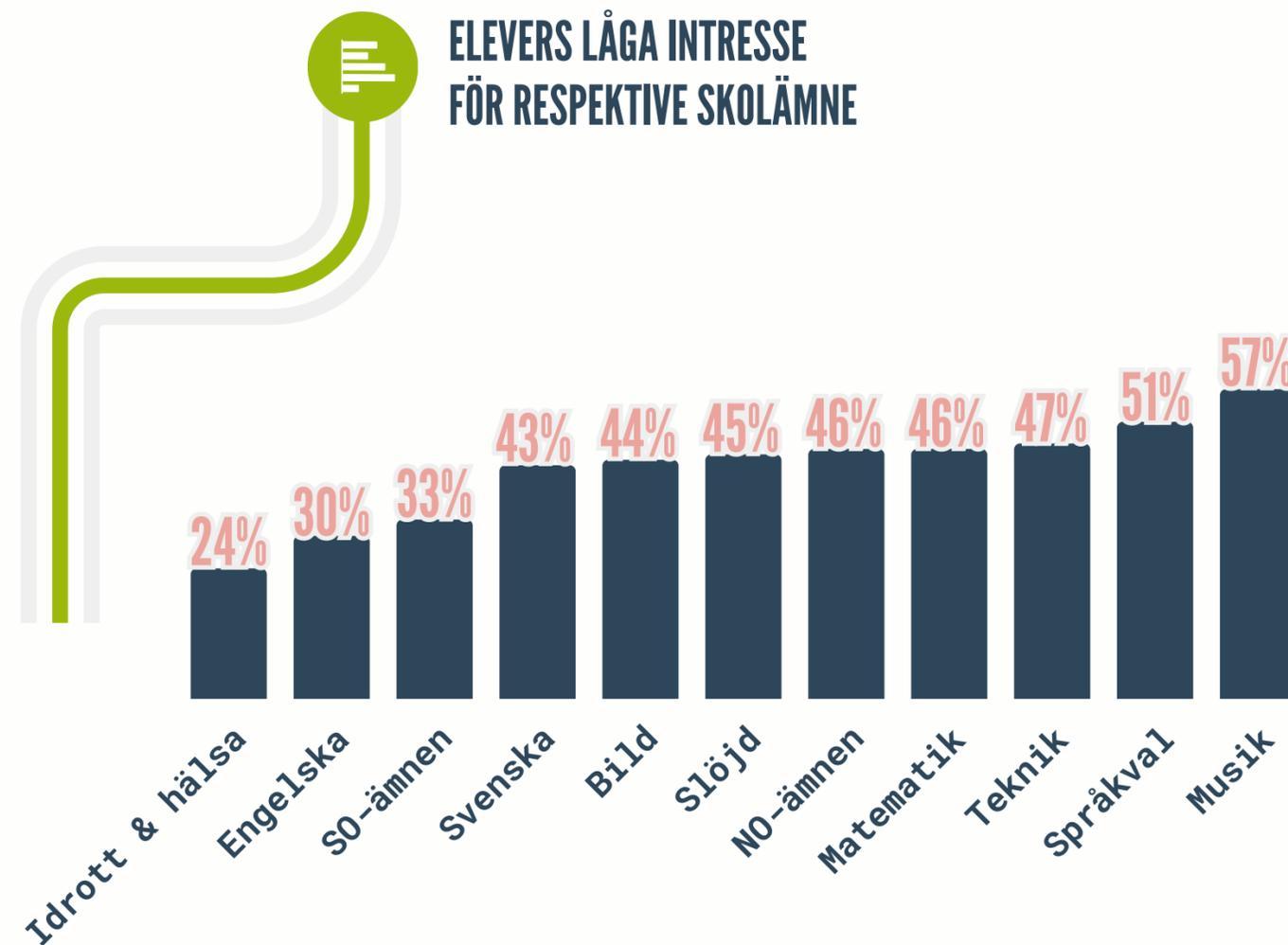
Ungas kunskaper i kärnämnen lägger grunden för deras arbetsliv och samhällets hållbarhet. Deras inställning till respektive skolämne ger indikationer på vilka utbildningar och yrken de kan komma att välja i framtiden.

I detta avsnitt har vi valt att särskilt titta närmare på STEM (science, technology, engineering & mathematics) med ett extra fokus på de berörda skolämnena. Sverige har antagit en nationell STEM-strategi utifrån behovet att kompetens inom dessa områden är en viktig del av framtidens arbetsmarknad. Samtidigt är det viktigt att betona att Arbetsmarknadskunskap omfattar alla branscher med långsiktigt kompetensbehov även om vi här undersöker ungas attityder till dessa ämnen och hur de påverkar framtida studie- och yrkesval.

LÅGT INTRESSE FÖR TEKNIK, MATEMATIK OCH NO-ÄMNEN

Elever i årskurs 6 och 7 har värderat sitt intresse för respektive skolämne. Ämnena musik, språkval och teknik är de skolämnena som eleverna har lägst intresse för. Tittar vi på kärnämnen (svenska, matematik och engelska) ser vi att hela 43% av eleverna har ett lågt intresse för svenska, att 46% har ett lågt intresse för matematik och att 30% har ett lågt intresse för engelska.

När vi fördjupar oss ytterligare i STEM-ämnena (teknik, matematik, biologi, fysik och kemi) ser vi att dessa ämnen tillsammans ligger i botten vad gäller 12-13-åringars intresse. Det finns en tydlig risk att ungas brist på intresse och engagemang för dessa ämnen befästs tidigt i åldrarna och blir svåra att utmana längre upp i åldrarna.

46% av eleverna har lågt intresse för

MATTE

Fråga: Hur intresserad är du av respektive skolämne?

Metod: Skala 1-5, där 1 är "Inte alls intresserad!" och 5 är "Jätteintresserad!".

Alternativen har skattats separat. Diagrammet visar andelen som svarat 1 eller 2.

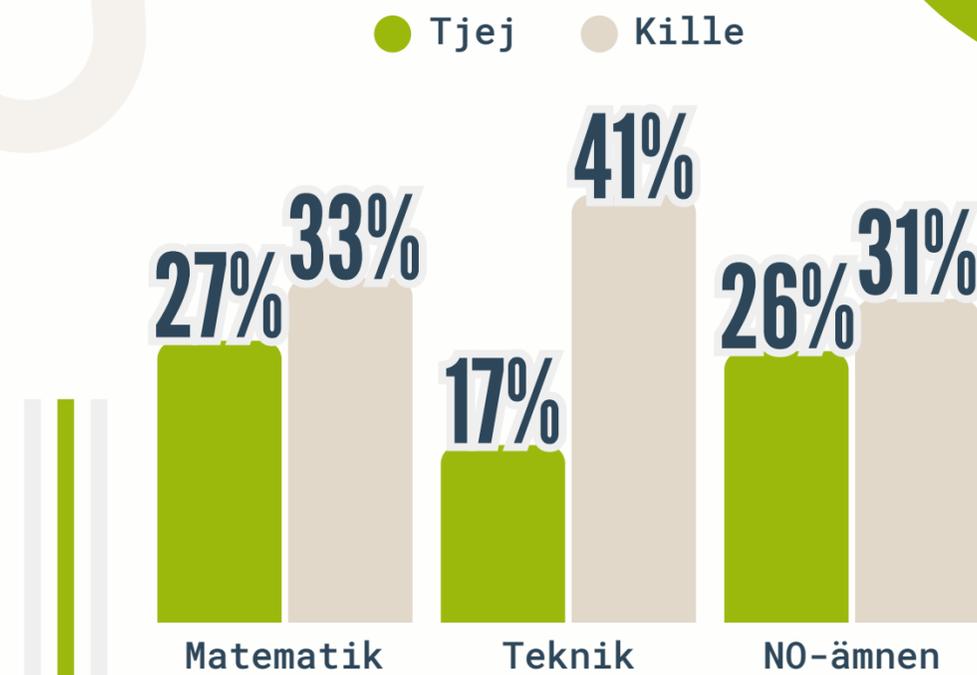
Målgrupp och antal: Elever i åk 6 & 7, 11 293 svar

STORT KÖNSGAP I UNGAS INSTÄLLNING TILL TEKNIK

När vi sätter förstoringsglasat på ungas inställning till STEM-ämnena ur ett könsperspektiv ser vi att inställningen till ämnet teknik skiljer sig mest mellan könen. Tillsammans svarar 29 procent att de är intresserade av ämnet teknik men endast 17 procent av tjejerna är intresserade av teknik jämfört med 41 procent av killarna. Tjejer uppger även ett lägre intresse för matematik och NO-ämnena än vad killar gör. Denna skillnad, redan i tidig ålder, riskerar att befästa och leva kvar för att sedan påverka rekryteringen, framför allt av tjejer till teknik- och naturinriktade utbildningar. Enligt sökmönstren till gymnasieutbildningar och eftergymnasiala utbildningar tenderar tjejer att undvika teknik- och naturvetenskapliga områden medan killar i mindre utsträckning söker sig till språk- och vårdinriktade yrken.

” Jag är inte så teknisk av mig.

– Tjej, åk 6, Örebro län

29%
av eleverna är intresserade
av ämnet teknik

INTRESSE FÖR STEM-ÄMNENA FÖRDELAT PÅ KÖN*

Fråga: Hur intresserad är du av respektive skolämne?

Metod: Skala 1-5, där 1 är "Inte alls intresserad!" och 5 är "Jätteintresserad!". Alternativen har skattats separat. Diagrammet visar andelen som svarat 4 eller 5.

Målgrupp och antal: Elever i åk 6 & 7, 10 652 svar

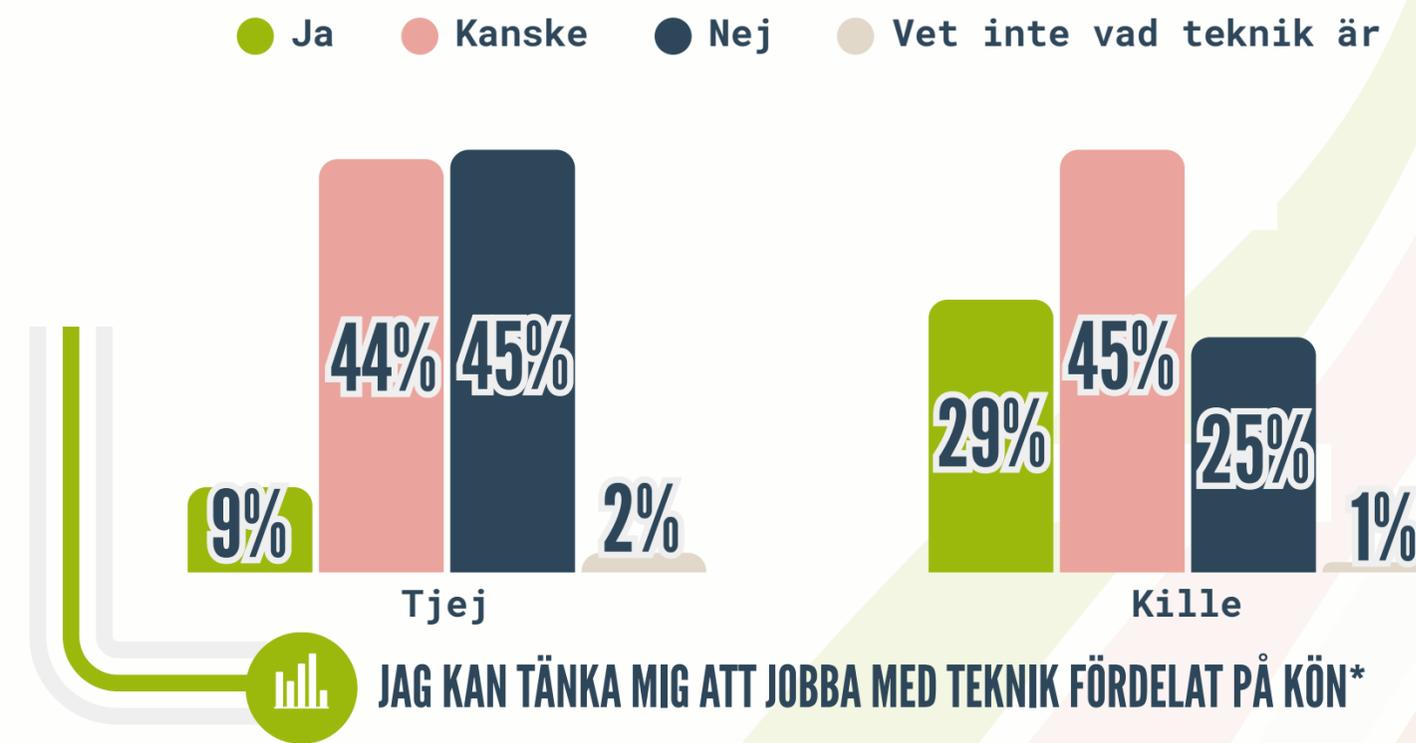
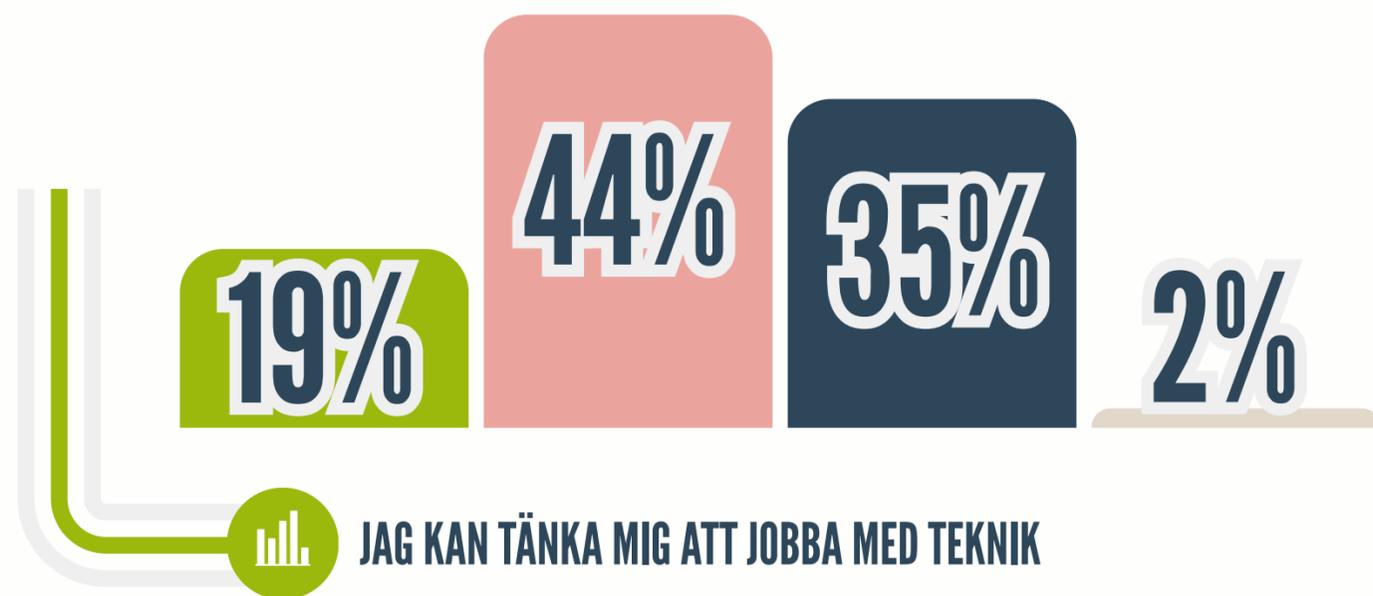
*Kön: Målgruppen har fått ange vilket kön de identifierar sig med: kille, tjej, ickebinär eller vill ej svara/annat.

FRÅN TEKNIKINTRESSE TILL TEKNIKJOBBS - EN UTEBLIVEN RESA

Samtidigt som 29 procent svarar att de gillar skolämnet teknik är det endast 19 procent som svarar att de kan tänka sig att jobba med teknik. En av tre unga konverterar alltså inte sitt teknikintresse till att se sig själva jobba med teknik i verkligheten. När vi tittar på konverteringsgraden ur ett könsperspektiv ser vi att endast 29 procent av killarna kan tänka sig teknikjobb trots att över 40 procent uttalar ett intresse. Vad gäller tjejerna ser vi att knappt var tionde tjej kan tänka sig att jobba med teknik trots att närmare 20 procent visar intresse. Utmaningen ligger således inte alltid i att väcka intresse utan i att omvandla intresse till att faktiskt kunna se sig själv jobba med teknik i verkligheten.

● Ja ● Kanske ● Nej ● Vet inte vad teknik är

? Fråga: Jag kan tänka mig att jobba med teknik
Alternativ: Ja, Nej, Kanske, Vet inte vad teknik är
Målgrupp och antal: Elever i åk 6 & 7, 10 748 svar

? Fråga: Jag kan tänka mig att jobba med teknik
Alternativ: Ja, Nej, Kanske, Vet inte vad teknik är
Målgrupp och antal: Elever i åk 6 & 7, 10 224 svar

*Kön: Målgruppen har fått ange vilket kön de identifierar sig med: kille, tjej, ickebinär eller vill ej svara/annat.

NEGATIV INSTÄLLNING TILL TEKNIKJOB

TRÅKIGT ELLER IRRELEVANT

Det mest återkommande temat är att teknik är tråkigt, ointressant eller något som de helt enkelt inte gillar.

Resonemanget bygger ofta på tidigare upplevelser i skolan och att bilden av teknik är abstrakt och oinspirerande.

“Jag tycker inte det är intressant och inte roligt heller.”

– Tjej, åk 6, Västerbotten

SVÅRT OCH INGET FÖR MIG

Ett annat starkt tema är känslan av att inte vara bra på teknik. Eleverna uttrycker att det “inte är deras grej”, att de inte förstår tekniken, eller att de inte har rätt förmågor. Detta kan tolkas som ett uttryck för låg självförtroende.

“Jag fattar typ ingenting av teknik.”

– Kille, åk 7, Västmanland

STRESS OCH FRUSTRATION

En mindre grupp uttrycker ett starkt känslomässigt motstånd till teknik. Det upplevs skapa stress, frustration eller dåligt självförtroende när det inte fungerar.

“För jag har aldrig gillat sånt och blir väldigt arg på mig själv om det inte funkar.”

– Tjej, åk 7, Skåne

EN ANNAN YRKESDRÖM

Många elever vet redan vad de vill bli och upplever att teknik inte har någon koppling till deras drömjobb. Resonemanget visar att elever tidigt gör en avgränsning mellan teknik och andra framtidsvägar,

“Jag vill bli kock och det känns inte som det har så mycket med teknik att göra.”

– Kille, åk 6, Västernorrland

”

Fråga: Jag kan tänka mig att jobba med teknik.

Följfråga: Om ja, varför? Och nej, varför inte?

Alternativ: Fritext

Målgrupp och antal: Elever i åk 6 & 7, 9 900 svar

POTENTIALEN ÄR STOR

Att 44 procent av ungdomarna kanske kan tänka sig att jobba med teknik är en positiv signal. Denna grupp är till och med större än gruppen ungdomar som svarar nej till att tänka sig att jobba med teknik (35 procent). Med andra ord finns det goda möjligheter att få fler att bli positivt inställda till tekniska jobb. Dessa 44 procent av ungdomarna, oavsett kön, tar inte avstånd från teknik utan uppger att de är osäkra för att de inte förstår vad tekniska jobb innebär. För att ta tillvara på potentialen kan vi titta närmare på vad ja-sägare till teknikjobb lockas av. De lyfter ofta att de gillar teknikämnet, att teknik ger framtidsmöjligheter och status, att de tycker det är roligt att skapa och bygga samt att teknik känns spännande och viktigt.

Nästan lika många tjejer som killar som anger att de kanske kan tänka sig att jobba med teknik. Potentialen är alltså inte enbart generell utan även stor vad gäller en utjämnad könsfördelning på tekniska arbetsplatser i framtiden.

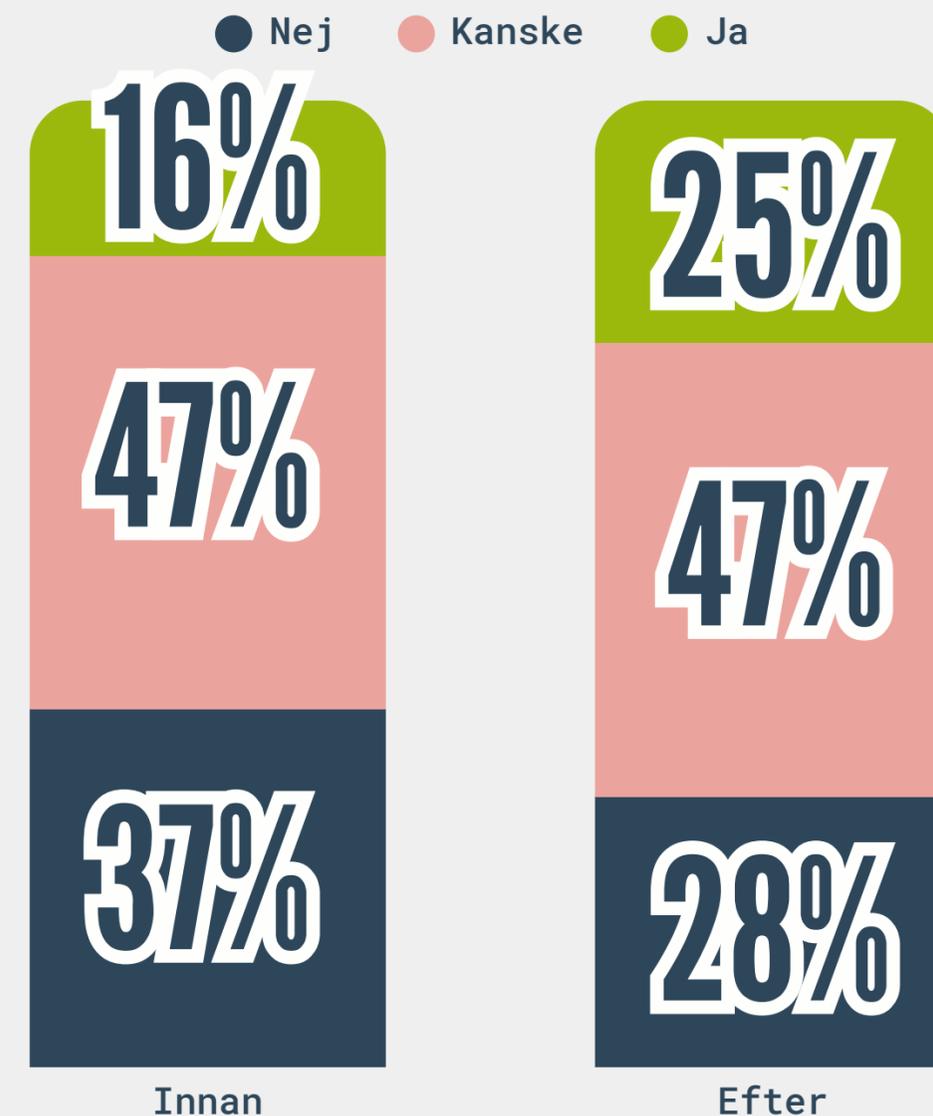
44%

av ungdomarna är potentiella
Ja-sägare till teknikjobb

UNGAS INSTÄLLNING KAN PÅVERKAS

De ungdomar som svarat att de är osäkra eller att de inte kan tänka sig att jobba med teknik motiverar sitt ställningstagande med att de känner en osäkerhet kring branschen och jobben samt att de har svårt att se sig själva i tekniska roller. De beskriver att de inte vet vad teknik innebär eller att de inte tror att teknik är något för dem. Många känner inte igen sig i bilden av teknik som fortfarande upplevs som smal, tråkig och exkluderande. Ett sätt att möta dessa uppfattningar är att genomföra insatser som minskar osäkerhet.

Arbetsmarknadskunskaps branschföreläsning Teknik är ett exempel på en insats där det syns tydliga förflyttningar i attityd efter bara en föreläsning. Genom ökad kunskap, inblick i verkliga teknikjobb och genom inspirerande förebilder utmanas ungas inställning till teknikjobben.

JAG KAN TÄNKA MIG ATT JOBBA MED TEKNIK

?
Fråga: Jag kan tänka mig att jobba inom teknikbranschen
Metod: Frågan ställs innan och efter föreläsning Arbetsmarknadskunskap Teknik
Alternativ: Ja, Nej, Kanske
Målgrupp och antal: Högstadiе- och gymnasieelever, 941 svar

JA TILL TEKNIKJOBBS EFTER FÖRELÄSNING

Svarade *Kanske* innan, *Ja* efter:

“Har fått bredare kunskap om branschen”

– Kille, år 1, Teknikprogrammet, Dalarna

Svarade *Kanske* innan, *Ja* efter:

“Jag är nu mer inspirerad av branschen.”

– Tjej, åk 8, Skåne

Svarade *Nej* innan, *Ja* efter:

“Jag har fått mer insikt i hur stort och brett teknik är och att alla jobb har teknik inom sig”

– Kille, åk 8, Värmland

Svarade *Nej* innan, *Ja* efter:

“Ja efter jag har fått lära mig mer om teknik kan jag tänka mig jobba med teknik”

– Kille, åk 7, Västmanland

Svarade *Nej* innan, *Ja* efter:

“Nu ser jag det mer tydligt och jag har lärt mig mer än vad jag trodde att jag visste om branschen.”

– Tjej, åk 8, Skåne

Fråga: Jag kan tänka mig att jobba inom Teknikbranschen/Har din bild av branschen förändrats?

Metod: Frågan ställs i samband med föreläsning Arbetsmarknadskunskap Teknik.

Alternativ: Ja, Nej, Kanske/ Fritext

Målgrupp och antal: Högstadi- och gymnasieelever, 941 svar

UPPLEVELSE AV GYMNASIEVALET

Att som individ och ung känna att man gjort rätt val påverkar hur man upplever början på sin resa mot självständighet. Nöjdheten speglar även hur våra skolor och dess utbildningsinnehåll upplevs. Det sätter dessutom ljus på hur ungas valkompetens ser ut.

I det här avsnittet tittar vi närmare på om unga är nöjda med sitt val, varför och hur förväntningarna på gymnasieprogrammen stämmer överens med verkligheten.

SVERIGES UNGA ÄR NÖJDA MED SITT GYMNASIEVAL

Gymnasieungdomar har reflekterat och svarat på om de är nöjda med sitt gymnasieval. Resultaten visar att nöjdheten är mycket hög. 80 procent av gymnasieleverna är nöjda med sitt val av utbildning och vi ser ingen skillnad mellan tjejer och killar. Det är heller ingen skillnad i nöjdhet mellan de elever som studerar ett högskoleförberedande program eller ett yrkesprogram inom respektive årskurs.

84%
År 1

80%
År 2

73%
År 3

80%

Är nöjda med sitt gymnasieval!

MEN NÖJDHETEN SJUNKER UNDER STUDIETIDEN

Nöjdheten bland gymnasieungdomarna sjunker dock ju längre upp i årskurs man kommer. De som går första året på gymnasiet är mer nöjda med sin utbildning än de som går sista året. Störst sänkning ser vi bland elever som går på yrkesprogram vars nöjdhet sjunker med hela 14 procent från år 1 till år 3 på gymnasiet.

? **Fråga:** Jag är nöjd med mitt gymnasieval
Metod: Skala 1-5, där 1 är "Inte alls nöjd" och 5 är "Jättenöjd".
Diagrammet visar andelen som svarat 4 eller 5.
Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 8 382 svar

TRIVSEL, TRYGGHET & SOCIAL GEMENSKAP GER NÖJDA ELEVER

När vi tittar närmre på varför majoriteten av gymnasieelever runt om i Sverige är nöjda med sitt gymnasieval och sin utbildning visar analysen att deras nöjdhet generellt motiveras med att de trivs i sin skola, trivs med sin klass och upplever att innehållet i programmet stämmer överens med det innehåll de förväntat sig. Eleverna känner en trygghet på såväl platsen, i gemenskapen och på programmet. Generellt visar resultaten att det saknas reflektioner kring hur framtidsutsikterna på arbetsmarknaden ser ut i relation till den utbildning man studerar. Elevernas svar visar att de flesta inte gjort någon djupare egen research om vilka yrken deras program leder till. Eleverna svarar att information om utbildning och arbetsmarknad oftast hämtas från föräldrar. Därefter hämtas informationen från studie- och yrkesvägledare, lärare och i viss mån från praktik eller prao.

”

Eftersom jag har ett väldigt stort intresse för det. Och för att jag trivs.

- Tjej, år 3, Fordons- och transportprogrammet,
Gävleborg

”

Fråga: Jag är nöjd med mitt gymnasieval
Följdfråga: Om ja, varför? Och nej, varför inte?
Alternativ: Fritext
Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 7 174 svar

NÖJDA- MED BLICKEN MOT FRAMTIDEN

Även om trivsel, trygghet och social gemenskap dominerar orsakerna bakom nöjdheten av gymnasievalet så finns det andra orsaker som framkommer. Några mindre grupper av elever beskriver att deras nöjdhet även beror på ämnesintresse, framtidsutsikter, personlig matchning och identitet. I de här svaren kan vi se att det finns en djupare reflektion och att man är nöjd med gymnasievalet även utifrån ett framtidsperspektiv.

ÄMNESINTRESSE

Unga som är nöjda med sitt val på grund av att de gillar de ämnen de läser, uttrycker större engagemang för studiernas innehåll och upplever högre motivation när ämnena känns relevanta. Ämnesintresset blir en drivkraft för både närvaro och prestation. Elever som studerar ett högskoleförberedande program är överrepresenterade i denna kategori.

“Det innehåller ämnen som jag är intresserad av och kan ta nytta av senare i livet.”

– Kille, år 2, Ekonomiprogrammet, Dalarna

FRAMTIDSUTSIKTER & ARBETSMARKNAD

Unga som kan göra tydliga kopplingar mellan sitt gymnasieprogram och det kommande arbetslivet är mer nöjda. De har tydligare mål, högre ambition och ser utbildningen som en investering för trygghet och framtida anställning. Elever som studerar ett yrkesprogram är överrepresenterade i denna kategori.

“Jag är nöjd för det finns mycket jobb efteråt”

– Kille, år 1, Industriprogrammet, Jämtland

MATCHNING & IDENTITET

En del unga motiverar att de är nöjda med sitt gymnasieval för att “det känns rätt”. De beskriver att programmet passar deras personlighet och deras styrkor. En känsla av stärkt identitet framkommer tydligt i svaren.

“Jag känner att jag valt rätt och att det passar mig, tycker det är intressant.”

– Tjej, år 2, Ekonomiprogrammet, Örebro län

”

Fråga: Jag är nöjd med mitt gymnasieval
Följdfråga: Om ja, varför? Och nej, varför inte?
Alternativ: Fritext
Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 7 174 svar

NÄR GYMNASIEVALET *INTE* KÄNNES RÄTT

”

När jag började gymnasiet visste jag för lite av varje linje för att välja efter det som passade mig bäst, detta gjorde att jag valde efter vad kompisar/släkten valt och så.

- Kille, år 3, Teknikprogrammet, Västernorrland

Jag valde fel program, då jag trodde jag inte skulle klara av mitt dröm program. Däremot fick jag inse senare att jag gick miste om ett stort val. Så nu måste jag plugga vidare i 5 år på universitetet.

- Tjej, år 1, Industritekniska programmet, Värmland

Om jag fick välja om så skulle jag valt ett yrkesprogram, då jag vill ut i arbetslivet direkt efter studenten.

- Tjej, år 3, Samhällsvetenskapsprogrammet, Västmanland

”

Fråga: Jag är nöjd med mitt gymnasieval
Följdfråga: Om ja, varför? Och nej, varför inte?
Alternativ: Fritext
Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 7 174 svar

PLAN EFTER STUDENTEN

Gymnasieutbildningen förbereder unga för nästa steg mot en etablering på arbetsmarknaden. Hur unga tar sig an tiden efter studenten påverkar deras förutsättningar och arbetsgivares tillgång till kompetens.

I det här avsnittet tittar vi närmare på vilka planer unga har för sin tid efter studenten och om deras plan följer den väg som gymnasievalet lett in dem på.

DE FLESTA PLANERAR ATT JOBBA

Gymnasieungdomarna har angett vad de planerar att göra efter studenten. En del har endast angett ett svarsalternativ och andra har angett två svar. Oavsett om de har en eller fler planer de tre närmsta åren visar analysen att majoriteten av ungdomarna i första hand prioriterar arbete eller vidare studier efter gymnasiet. Resor och värnplikt kommer därefter som sekundära alternativ och en mindre grupp ungdomar är fortfarande osäkra på vad de vill göra.

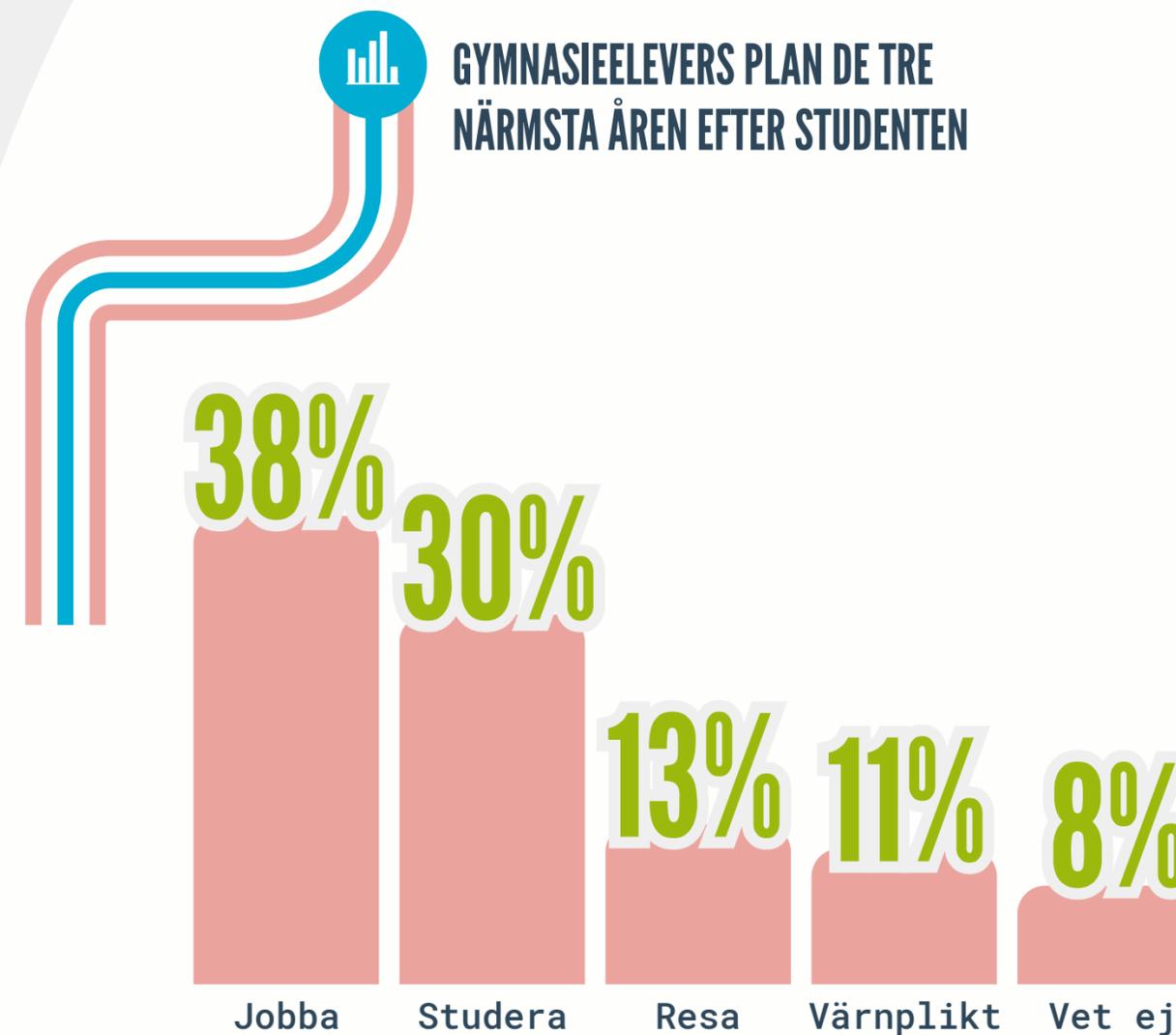
Fler gymnasieelever planerar att jobba än studera, trots att fler unga i Sverige går ett högskoleförberedande program. Dock ser vi att många siktar på att börja studera efter att de jobbat en tid. Den vanligaste kombon, bland de som har fler planer, är att jobba och studera inom en treårsperiod.

”

Jag ska jobba som jaktelev på ett gods.

– Kille, år 3, Naturbruksprogrammet, Jämtland

GYMNASIEELEVENS PLAN DE TRE NÄRMSTA ÅREN EFTER STUDENTEN

Fråga: Vad vill du helst göra de närmaste tre åren efter studenten?
Alternativ: Jag vill studera vidare; Jag vill jobba; Jag vill göra värnplikten/lumpen; Jag vill ut och resa en längre tid; Jag vet inte vad jag vill göra.
Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 10 746 svar

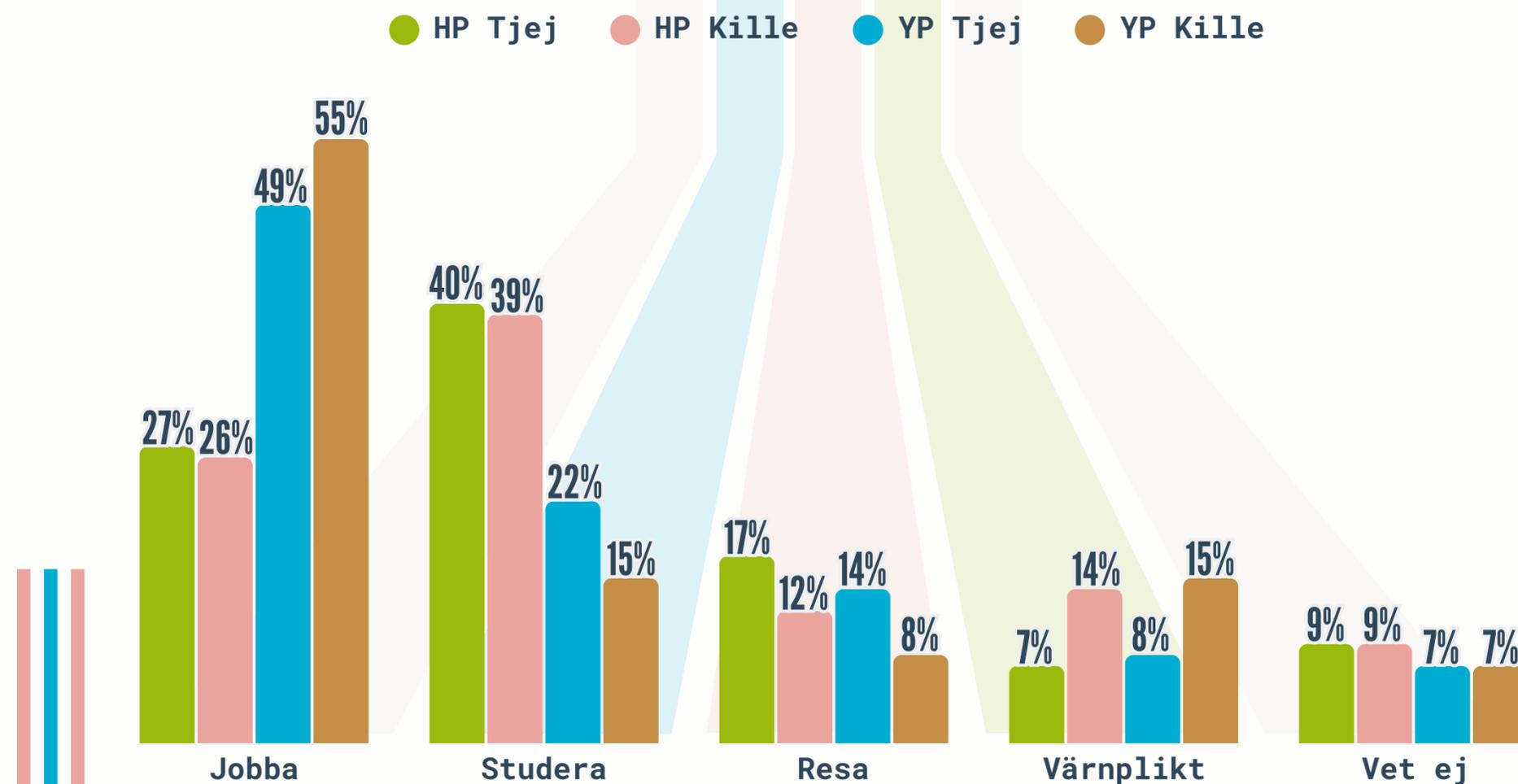

Fråga: Vad ska du göra efter studenten och varför?
Metod: Fokusgrupp
Målgrupp: Elever i År 3 i gymnasiet

ÖKAD KONKURRENS OM INSTEGSJOB BEN

Tittar vi närmre på gymnasieungdomarnas planer efter studenten utifrån vilken programtyp (högskoleförberedande- eller yrkesprogram) de går ser vi ett förväntat mönster. Elever på yrkesprogram vill i större utsträckning jobba efter studenten och på högskoleförberedande program vill de i större utsträckning studera vidare. Tjejer som går ett yrkesprogram planerar, i större utsträckning än killar på yrkesprogram, att studera efter studenten.

En fjärdedel av eleverna på högskoleförberedande program har svarat att de vill jobba. Detta trots att deras utbildning i första hand förbereder ungdomarna för vidare studier. Det innebär att de ska konkurrera om jobb som inte kräver yrkeskompetens, ofta i sektorer som redan är överetablerade. De så kallade instegsjobben blir allt färre på den svenska arbetsmarknaden i takt med den tekniska utvecklingen. Detta kan leda till en ökad konkurrens om instegsjobben och därmed en ökad risk för ungdomsarbetslöshet.

GYMNASIEELEVENS PLAN DE TRE NÄRMSTA ÅREN EFTER STUDENTEN FÖRDELAT PÅ PROGRAMTYP & KÖN*

Fråga: Vad vill du helst göra de närmaste tre åren efter studenten?

Alternativ: Jag vill studera vidare; Jag vill jobba; Jag vill göra värnplikten/lumpen; Jag vill ut och resa en längre tid; Jag vet inte vad jag vill göra.

Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 10 299 svar

*Kön: Målgruppen har fått ange vilket kön de identifierar sig med: kille, tjej, ickebinär eller vill ej svara/annat.

KILLAR I RISKZON

När gymnasieeleverna svarat på frågan vad de planerar att göra de närmsta tre åren efter studenten har de kunnat uppge två svar. Av de elever på högskoleförberedande program som endast angav ett svar (72 %) kan vi se att ca 40 procent av av eleverna, oavsett kön, planerar att studera vidare.

När vi tittar närmare på de elever (på högskoleförberedande program) som angett två val (28 %) ser vi märkbara skillnader mellan tjejer och killar. Av tjejerna har 61 procent svarat att de inom tre år planerar att både jobba och studera, medan endast 37 procent av killarna har svarat att de, förutom att jobba, även har tänkt att studera. En större andel av tjejerna som tänkt jobba efter studenten har en tydlig akademisk horisont på sikt jämfört med killarna.

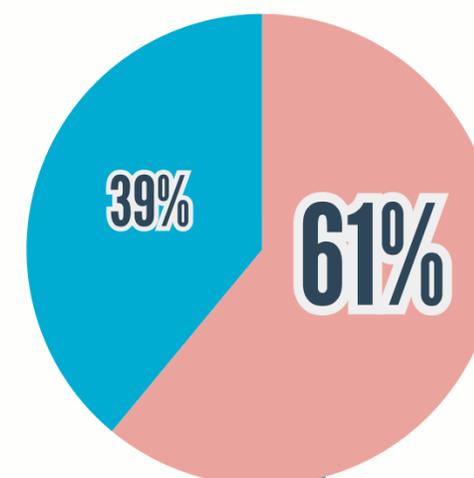
Denna tendens är oroande, inte minst för de killar. Var tredje kille som studerat ett högskoleförberedande program drar ut på att påbörja vidare studier och var sjätte riskerar att aldrig ta steget, enligt SCB och Skolverket.

Enligt Skolverket studerar drygt hälften av killarna vidare, tre år efter gymnasieexamen, och bara var femte kille har ett etablerat jobb. Den resterande tredjedelen finns i osäkra anställningar, korta jobb eller kompletterande studier.

ELEVER PÅ HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE PROGRAMS PLAN DE TRE NÄRMSTA ÅREN EFTER STUDENTEN FÖRDELAT PÅ KÖN*

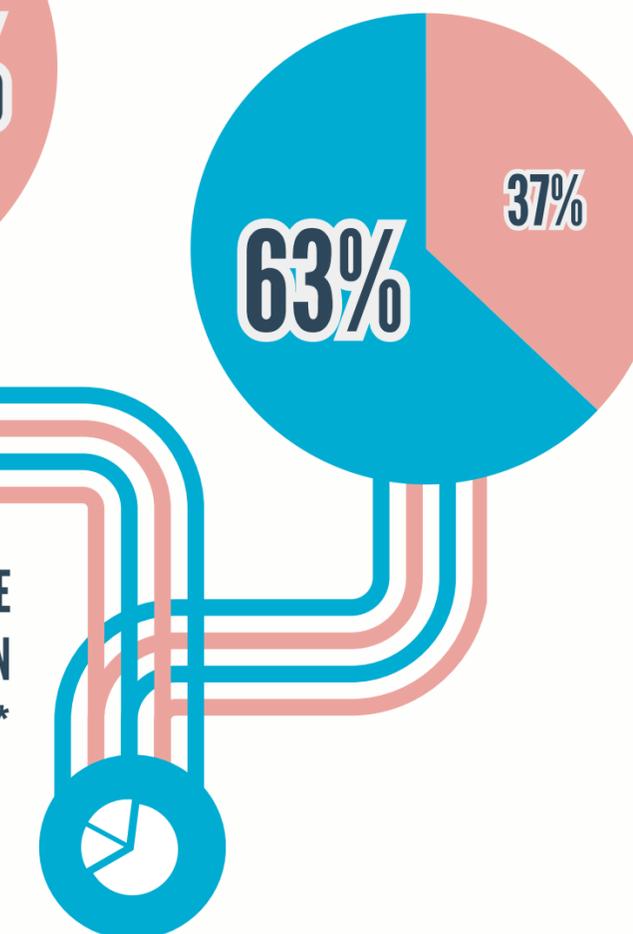
TJEJ

- Jobba/Studera
- Annan valkombo

KILLE

- Jobba/Studera
- Annan valkombo

Fråga: Vad vill du helst göra de närmaste tre åren efter studenten?

Alternativ: Jag vill studera vidare; Jag vill jobba; Jag vill göra värnplikten/lumpen; Jag vill ut och resa en längre tid; Jag vet inte vad jag vill göra.

Målgrupp och antal: Gymnasieelever högskoleförberedande program, 4 550 svar varav 1 274 som angivit två svar.

***Kön:** Målgruppen har fått ange vilket kön de identifierar sig med: kille, tjej, ickebinär eller vill ej svara/annat.

” Jag vill bara ta studenten och jobba.

– Kille, åk 9, sökt Samhällsvetenskapsprogrammet, Örebro län

"Jag planerar fjärde året på teknik så man har något att göra och får erfarenhet."

– Kille, år 3, Teknikprogrammet, Skåne

"Jag ska in i lumpen, sen tillbaka till restaurangen."

– Kille, år 3,
Restaurang- och livsmedelsprogrammet, Värmland

"Jag vill ta ett sabbatsår och resa innan jag bestämmer mig."

– Tjej, år 3,
Samhällsvetenskapsprogrammet, Västmanland

”
Fråga: Jag är nöjd med mitt gymnasieval
Följdfråga: Om ja, varför? Och nej, varför inte?
Alternativ: Fritext
Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 7174 svar

”
Fråga: Vad ska du göra efter studenten och varför?
Metod: Fokusgrupp
Målgrupp: Elever åk 9 och år 3 gymnasiet

STANNA, FLYTTA ELLER ÅTERVÄNDA

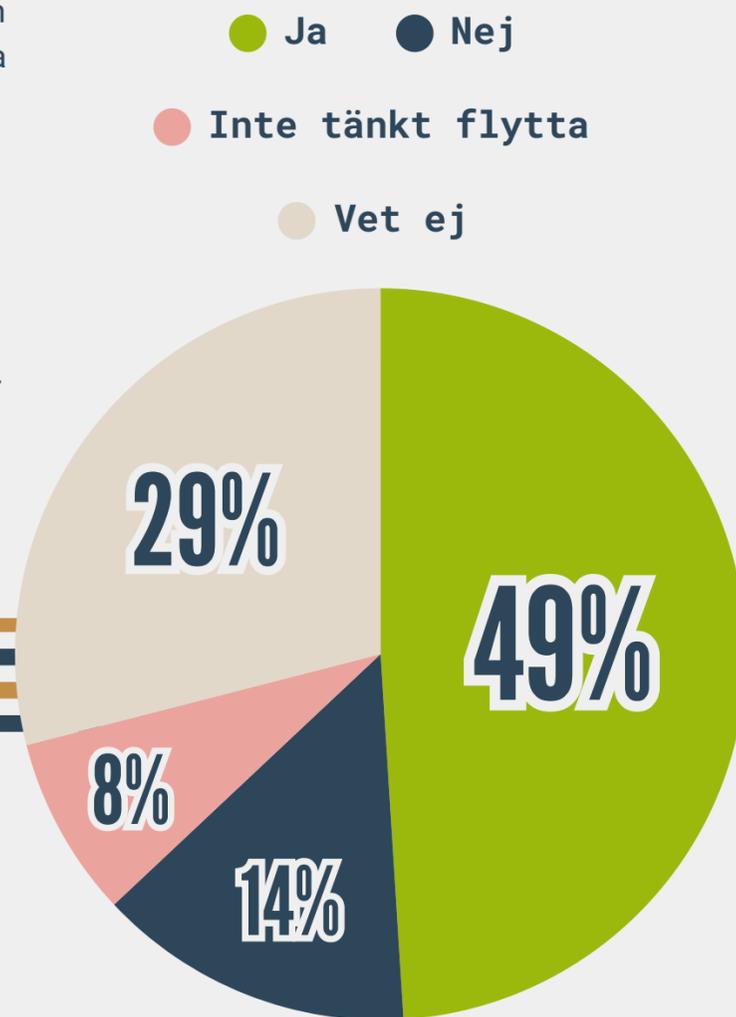
Valet av bostadsort spelar en central roll i ungas framtidsplaner. Var man väljer att bo påverkar inte bara individens möjligheter utan också de lokala arbetsmarknadernas utveckling. När unga väljer att stanna kvar, återvända eller flytta påverkar det både den offentliga och den privata sektorns tillgång till kompetens.

I det här avsnittet tittar vi närmare på om gymnasieungdomar planerar att etablera sig på den lokala arbetsmarknaden, vilka faktorer som påverkar ungas vilja att stanna eller återvända samt vilka kompetensläckor ungas flyttmönster kan leda till.

HEMKOMMUNENS ATTRAKTIONSKRAFT

När vi frågar gymnasieungdomar om deras framtida boendeplaner så ser vi att hemkommunen lockar. Resultatet visar att 49 procent vill återvända till sin hemkommun och ytterligare 8 procent har aldrig haft några flyttplaner. Det innebär att nästan 6 av 10 är öppna för att stanna eller flytta tillbaka till sin hemkommun. 3 av 10 unga är osäkra på om de vill etablera sig i hemkommunen eller någon annanstans. Hos denna grupp finns stora möjligheter att stärka kommunens attraktionskraft.

GYMNASIEELEVENS AMBITION ATT STANNA I/ÅTERVÄNDA TILL HEMKOMMUNEN

”

Jag ska åka till Kiruna och jobba i gruvan.

– Tjej, år 3,
Fordons- och transportprogrammet,
Västernorrland

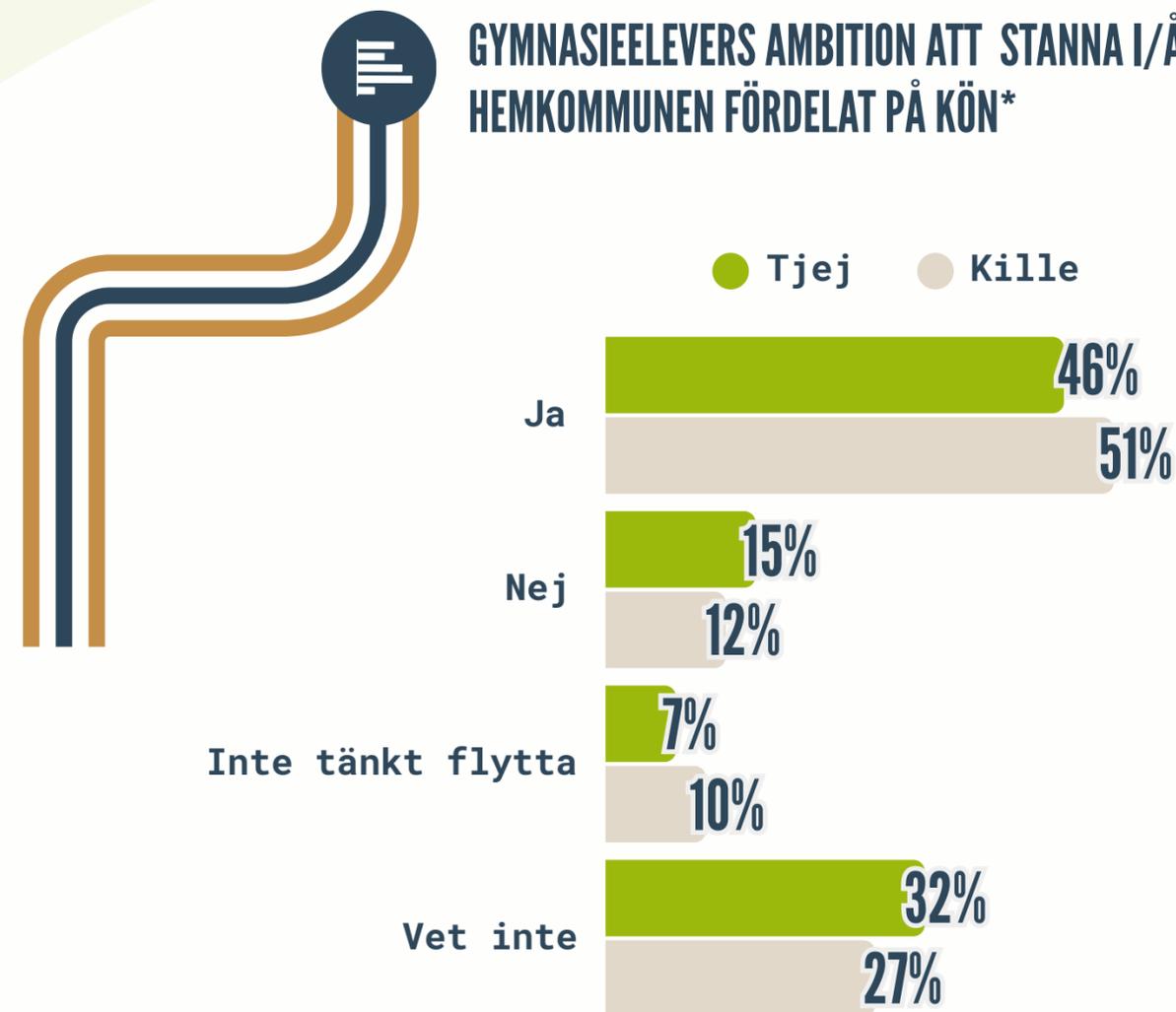
? **Fråga:** Kan du i framtiden tänka dig att flytta tillbaka till kommunen där du bor nu?
Alternativ: Ja; Nej; Vet inte; Jag har inte tänkt flytta
Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 8 435 svar

VILJAN ATT ÅTERVÄNDA ÄR LÄGRE HOS TJEJER

Nästan hälften av gymnasieeleverna uppger att de kan tänka sig att återvända till sin hemkommun efter exempelvis vidare studier och vi ser att hemkommunen lockar något fler killar än tjejer.

Unga kvinnor i åldrarna 20-24 år flyttar i större utsträckning än andra och det är känt att fler kvinnor än män flyttar från landsbygden till städer, enligt SCB. Kvinnor flyttar oftare än män för studier, något som påverkar både flyttmönster och framtida geografisk etablering generellt och ur ett könsperspektiv. I analysen av gymnasieelevernas svar ser vi att flyttmönstren hos kvinnor respektive män förväntas hålla i sig vilket innebär att kommuner i stort, och landsortskommuner specifikt, riskerar att högutbildade kvinnor inte återvänder och etablerar sig i hemkommunen i lika stor utsträckning som männen.

GYMNASIEELEVERS AMBITION ATT STANNA I/ÅTERVÄNDA TILL HEMKOMMUNEN FÖRDELAT PÅ KÖN*

Fråga: Kan du i framtiden tänka dig att flytta tillbaka till kommunen där du bor nu?

Alternativ: Ja; Nej; Vet inte; Jag har inte tänkt flytta

Målgrupp och antal: Gymnasieelever, 7 460 svar

*Kön: Målgruppen har fått ange vilket kön de identifierar sig med: kille, tjej, ickebinär eller vill ej svara/annat.

ATTRAKTIVT INNEHÅLL I JOBBEN

Att undersöka hur unga uppfattar olika yrkens attraktivitet är avgörande för att förstå framtidens arbetsmarknad. När vi vet vilka jobb som lockar och vilka som inte gör det, kan vi tidigt arbeta med att bredda bilden och minska kompetensglappet samtidigt som vi skapar en bättre matchning mellan utbildning och arbetsliv. Det ger unga större möjligheter att hitta rätt väg. Dessutom får arbetsmarknaden den kompetens som behövs för att växa och utvecklas.

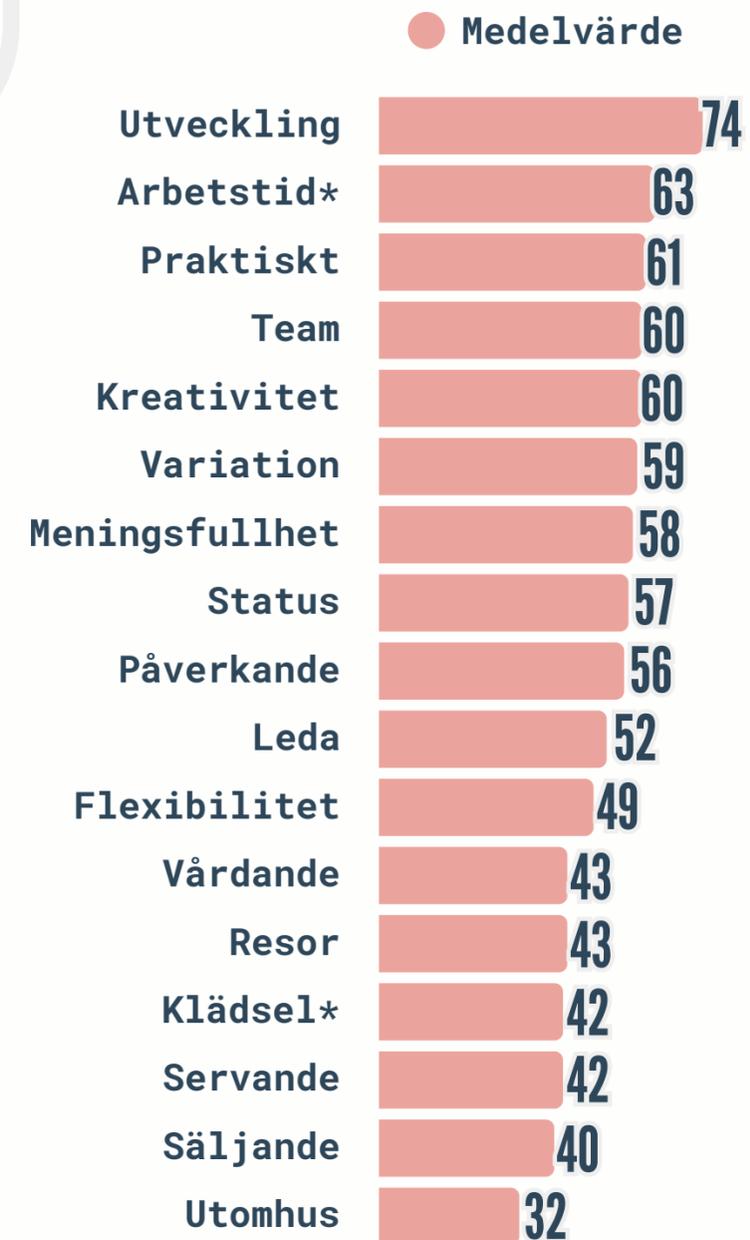
I det här avsnittet tittar vi närmare på vilket innehåll unga värderar högst i ett framtida jobb och vilka faktorer som påverkar deras motivation och attraktion till yrken och branscher.

JOBBS MED UTVECKLINGSMÖJLIGHETER LOCKAR DE UNGA

Nästan 32 000 högstadie- och gymnasieelever har använt dittyrke.se och värderat vilket innehåll som är viktigast i deras framtida jobb. Viktigast för ungdomarna är att få utvecklas i sitt yrke. Unga lockas av tanken att deras framtida yrke innehåller förändring, kunskap inom nya områden och ökat ansvar. Även att jobba dagtid (Arbetstid) värderas högt. Tredje högst värderat är praktiskt arbete vilket innebär att de vill skapa eller förändra något fysiskt. Det kan exempelvis vara att jobba med verktyg som en snickare, med teknisk utrustning i ett laboratorium eller på scen som en skådespelare.

När vi jämför ungdomarna utifrån ålder ser vi att de värderar det önskade innehållet i sitt framtida yrke väldigt lika oavsett ålder. Ungas syn på, och önskan om, sin framtid på arbetsmarknaden bekräftar alltså tidigt i åldrarna.

SKOLUNGDOMARS ÖNSKAN OM INNEHÅLL I DERAS FRAMTIDA YRKE

Påstående: Skolungdomarna har värderat önskat innehåll i deras framtida yrke i verktyget dittyrke.se

Metod: Skala 1-100, där 1 är "Inte alls viktigt" och 100 är "Jätteviktigt". Alternativen har skattats separat.

Målgrupp och antal: Högstadie- och gymnasieelever, 31 840 svar

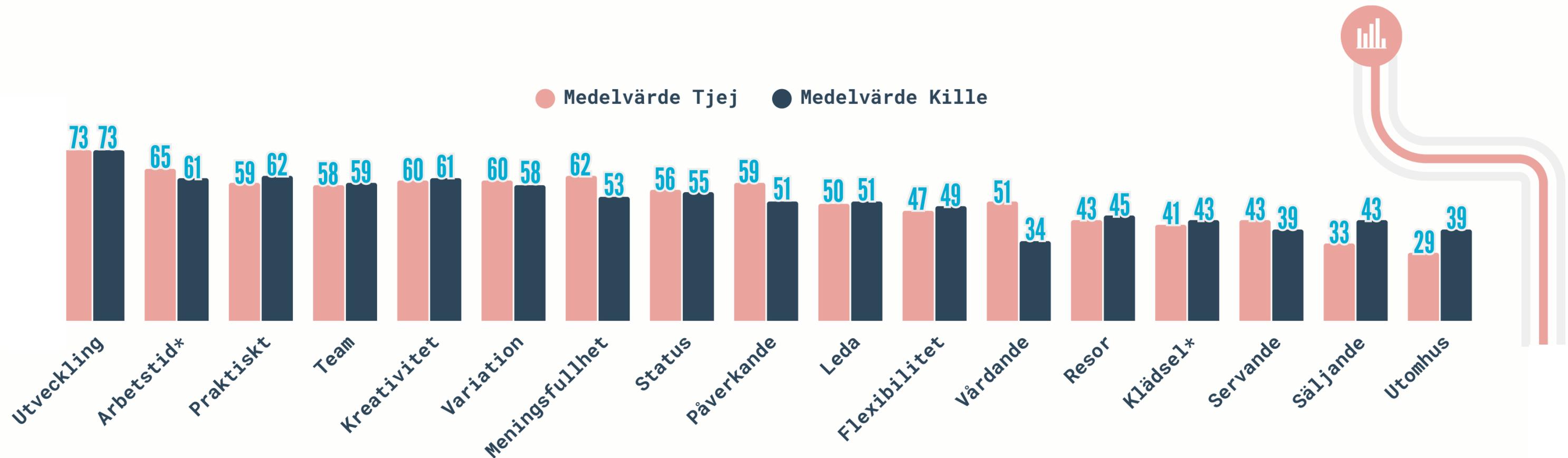
*Arbetstid: De har en högre önskan om att jobba kontorstider än obekvämt arbetstid

*Klädsel: De behöver inte få välja kläder fritt utan de kan tänka sig att ha arbetsuniform

ÖNSKAT YRKESINNEHÅLL ÄR MER KÖNSNEUTRALT ÄN FAKTISKT YRKESVAL

När vi tittar närmare på ungas önskan om innehåll i sina framtida yrken ur ett könsperspektiv ser vi inte några markanta skillnader generellt. Detta trots att ungas ämnesintressen, val av utbildningar och yrkesval är fortsatt starkt påverkat av stereotypa könsnormer. Detta indikerar på att ungas önskan om yrkesinnehåll är mer könsneutralt än deras faktiska val och beslut. Vi ser dock en tydlig skillnad bland unga i deras attityd till vårdande yrkesinnehåll, där tjejer är tydligt mer positiva än killar. Några andra skillnader som ändå är värda att belysa är att killar kan tänka sig att jobba både utomhus och säljande i större utsträckning än tjejer. Tjejer attraheras samtidigt mer än killar till påverkande och meningsfulla yrken utöver de vårdande.

SKOLUNGDOMARS ÖNSKAN OM INNEHÅLL I DERAS FRAMTIDA YRKE FÖRDELAT PÅ KÖN*

Påstående: Skolungdomarna har värderat önskat innehåll i deras framtida yrke i verktyget dittyrke.se

Metod: Skala 1-100, där 1 är "Inte alls viktigt" och 100 är "Jätteviktigt". Alternativen har skattats separat.

Målgrupp och antal: Högstadi- och gymnasieelever, 8 333 svar

*Kön: Målgruppen har fått ange vilket kön de identifierar sig med: kille, tjej, ickebinär eller vill ej svara/annat.

*Arbetstid: De har en högre önskan om att jobba kontorstider än obekväma arbetstider

*Klädse1: De behöver inte få välja kläder fritt utan de kan tänka sig att ha arbetsuniform

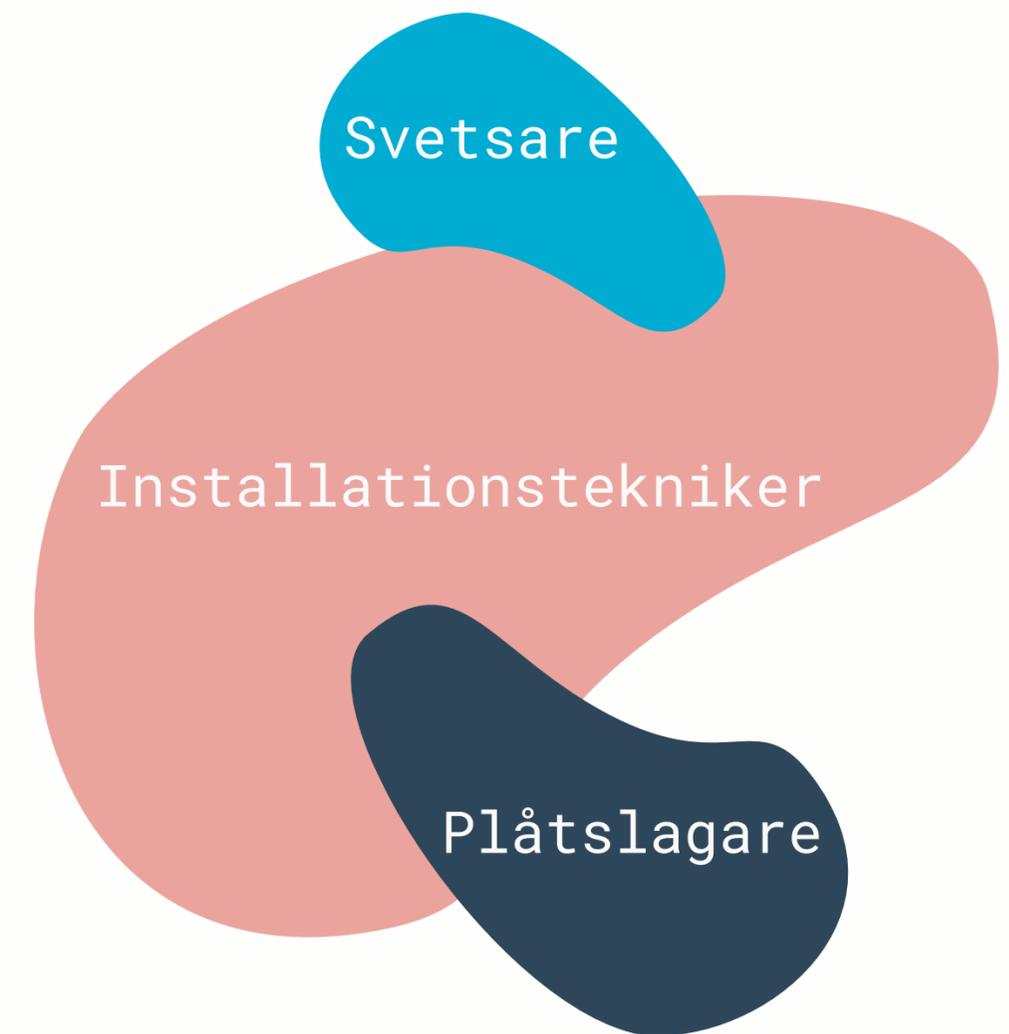

UNGAS ÖNSKADE INNEHÅLL FINNS I YRKEN DE VÄLJER BORT

Vad har ungdomar och yrkesverksamma inom installation, svets och plåtslageri gemensamt? Jo, unga värderar utvecklingsmöjligheter, att arbeta dagtid och att få göra något praktiskt som det viktigaste innehållet i deras framtida yrke – och de yrkesverksamma i dessa yrken beskriver att deras jobb innehåller just detta.

I samtalen med ungdomarna framkommer det att ungdomarnas syn på dessa yrken (och många andra yrken) orsakas av fördomar mot yrkesprogram och de yrken utbildningarna leder till samt att de har för låg kunskap generellt om vad yrkena faktiskt innehåller.

Detta innebär att kompetensbristen i yrken som redan saknar kompetens riskerar att förstärkas på grund av att yrkens innehåll är osynligt och abstrakt.

NYCKELINSIKTER

NYCKELINSIKTER

PÅVERKANSAKTORER I GYMNASIEVALET

- Vid valet av gymnasieutbildning är det främst intressen och hobbies som styr och påverkar unga. De väljer utifrån det de tycker är roligt snarare än att väga in arbetsmarknadens behov.
- Könsstereotypa normer fortsätter att påverka ungas val av gymnasieutbildning.
- Yrkesprogram anses vara för de omotiverade, trots att eleverna ofta har en tydlig plan för arbetslivet. Högstskoleförberedande program anses vara för de ambitiösa, trots att eleverna ofta saknar en konkret framtidsplan.

INSTÄLLNING TILL STEM-ÄMNEN

- Intresset för STEM-ämnen skiljer sig inte markant från övriga skolämnen men ur ett könsperspektiv framträder skillnader, speciellt för ämnet teknik.
- Endast en av tre unga konverterar sitt intresse för teknikämnet till att se sig själva jobba med teknik.
- Det finns en outnyttjad potential i att nästan hälften av de unga svarar att de kanske kan tänka sig att jobba med teknik.
- Det går att ändra ungas negativa inställning till teknik genom riktade insatser.

UPPLEVELSE AV GYMNASIEVALET

- Åtta av tio unga är nöjda med sitt gymnasieval, men nöjdheten sjunker över tid och något mer för de på yrkesprogrammen.
- Känslan av trygghet och trivsel motiveras som den främsta faktorn för ungas nöjdhet med gymnasievalet.
- Nöjdheten med gymnasievalet handlar i liten utsträckning om vad utbildningen leder till för möjligheter på arbetsmarknaden.

PLAN EFTER STUDENTEN

- Störst andel planerar att jobba efter studenten, konkurrensen om inestegsjobben ökar, inte minst för unga som studerat högskoleförberedande program.
- Efter studenten från ett högskoleförberedande program är det fler tjejer än killar som har en akademisk horisont. Fler killar än tjejer riskerar att aldrig studera vidare.
- Glappet mellan ungas utbildningsval utifrån programtyp och deras framtidsplaner växer, speciellt hos killar på högskoleförberedande program.

STANNA, FLYTTA ELLER ÅTERVÄNDA

- Majoriteten av unga kan tänka sig att stanna/återvända till hemkommunen, dock är tjejer mindre benägna att återvända än killarna.
- Att tre av tio unga inte vet om de ska stanna eller flytta innebär att det finns en potential för kommuner att attrahera och behålla kompetens.

ATTRAKTIVT INNEHÅLL I JOBBEN

- Ungas önskan om yrkesinnehåll är mer könsneutralt än deras faktiska utbildnings- och yrkesval.
- Attityden till vårdande yrkesinnehåll skiljer sig mellan könen, där tjejer är tydligt mer positiva än killar.
- Det innehåll unga värderar högst i sitt framtida jobb finns ofta i yrken de väljer bort.

OM RAPPORTEN

OM RAPPORTEN

RAPPORTENS METOD OCH MÅLGRUPP

Undersökningen har använt sig av följande metoder för datainsamling.

Data från enkät

I samband med fysiska lektioner i Arbetsmarknadskunskap har frågor ställts till skolungdomar i årskurserna 6, 7, 8, 9 i grundskolan samt årskurserna 1, 2, 3 på gymnasiet med hjälp av enkät på skolor i Västerbotten, Västernorrland, Jämtland/Härjedalen, Gävleborg, Dalarna/Sandviken, Värmland/Åmål, Västmanland, Örebro län och Skåne. Perioden för datainsamlingen är januari 2024 - juni 2025. Totalt har 37 542 skolungdomar svarat på undersökningen och den insamlade datan har sammanställts och analyserats efter avslutad insamlingsperiod.

Data från enkät- Arbetsmarknadskunskap Teknik

I samband med fysiska föreläsningar i Arbetsmarknadskunskap Teknik har enkätfrågor ställts innan och efter föreläsning för att mäta förflyttningar i attityd inom berörd bransch.

Data från dittyrke.se

Rapporten innehåller data och analys från det digitala verktyget www.dittyrke.se och www.yrkesinfo.se. Dittyrke.se är en öppen webbsida där användarna kan fylla i sina drivkrafter (önskan om innehåll) som matchas mot branscher och yrken utifrån vad yrkesverksamma svarat via yrkesinfo.se. Dittyrke.se är ett digitalt verktyg som utvecklats för att stärka de insatser som genomförs inom konceptet Arbetsmarknadskunskap. Verktyget används i mötet med målgruppen samt i möten med andra målgrupper utanför konceptets lektioner. Användarna fyller i sitt födelseår, vilket innebär att data kan avgränsas till vald målgrupp. Datainsamlingen till denna rapport avser perioden augusti 2024 - juni 2025 och innefattar data från ungdomar mellan årskurs 6 på grundskolan till år 3 på gymnasiet. Totalt har 31 840 skolungdomar svarat på undersökningens frågor under angiven insamlingsperiod.

Fokusgrupp

Samtal med fokusgrupp i årskurs 9 samt år 3 på gymnasiet har genomförts i Västerbotten, Västernorrland, Jämtland/Härjedalen, Dalarna/Sandviken, Värmland/Åmål, Västmanland, Örebro län och Skåne. Samtalet har spelats in, transkiberats och analyserats.

Enkät studie- och yrkesvägledare

Studie- och yrkesvägledare på högstadieskola har svarat på frågor via digital enkät.

FRÅGESTÄLLNINGAR

Frågorna och svarsalternativen i rapporten har tagits fram i samråd med Arbetsmarknadskunskaps operativa utvecklingsgrupp. I frågor med skala som metod och där det förekommer fler svarsalternativ har alternativen skattats separat.

Enkätfrågor elever

Fråga: Hur intresserad är du av respektive skolämne?

Alternativ: Skala 1-5 där 1 = inte alls intresserad!, 5= Jätteintresserad!
Bild, Språkval, Engelska, Svenska, SO, NO, Idrott, Matte, Musik, Slöjd, Teknik
Målgrupp: Elever i årskurs 6 och 7

Fråga: Jag kan tänka mig att jobba med teknik

Alternativ: Ja, Nej, Kanske, Vet inte vad teknik är

Målgrupp: Elever i årskurs 6 och 7

Fråga: Varför kan du eller varför kan du inte tänka dig jobba inom teknik?

Alternativ: Fritext

Målgrupp: Elever i årskurs 6 och 7

Fråga: Vilken typ av gymnasieprogram tror du att du kommer välja?

Alternativ: Högskoleförberedande program; Yrkesprogram; Vet ej

Målgrupp: Elever i årskurs 8 och 9

Fråga: Vad är anledningen till varför du inte skulle välja ett

yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program?

Alternativ: Fritext

Målgrupp: Elever i årskurs 8 och 9

Fråga: Vad tror du kommer vara viktigt för dig i ditt gymnasieval/Vad var viktigt för

dig i ditt gymnasieval?

Alternativ: Skala 1-5 där 1= inte alls viktigt!, 5= Jätteviktigt!

Att få ett jobb direkt efter gymnasiet; Att kunna plugga vidare; Att gå samma program eller skola som kompisar; Att skolan och programmet har bra rykte; Att mina föräldrar/vårdnadshavare var nöjda; Att det hade något med mitt intresse/hobby att göra; Att det innehöll de skolämnen jag tycker om/är bra på
Målgrupp: Elever i årskurs 8 och 9/Gymnasieelever

Fråga: Jag är nöjd med mitt gymnasieval/ Om ja, varför?

Om nej, varför inte?

Alternativ: Skala 1-5 där 1=Inte alls nöjd, 5=Jättenöjd/ Fritext

Målgrupp: Gymnasieelever

Fråga: Vad vill du helst göra de närmaste tre åren efter studenten?

Alternativ (två möjliga):

Jag vill studera vidare; Jag vill jobba; Jag vill göra värnplikten/lumpen;

Jag vill ut och resa en längre tid; Jag vet inte vad jag vill göra

Målgrupp: Gymnasieelever

Fråga: Kan du i framtiden tänka dig att flytta tillbaka till kommunen där du bor nu?

Alternativ: Ja; Nej; Vet inte; Jag har inte tänkt flytta

Målgrupp: Gymnasieelever

Enkätfrågor- Arbetsmarknadskunskap Teknik

Fråga: Jag kan tänka mig jobba inom teknikbranschen

Alternativ: Ja; Nej; Kanske. Frågan ställs innan och efter föreläsning.

Målgrupp: Högstadie- och gymnasielever

Fråga: Har din bild av branschen förändrats?

Alternativ: Fritext. Frågan ställs efter föreläsning.

Målgrupp: Högstadie- och gymnasielever

Frågor fokusgrupp

(9) = Frågan ställd till årskurs 9; (G) = Frågan ställd till år 3 på gymnasiet.

(9) Ni har gjort era gymnasieval, vad har ni valt och varför?

(G) Varför valde du det programmet?

(9)Vad tror du behövdes för att bestämma dig för ditt val av gymnasieprogram?

(G)Vad ska du göra efter studenten och varför?

(9, G) Vilken typ av person söker ett högskoleförberedande program.

(9, G) Vilken typ av person söker ett yrkesprogram.

(9, G) Vilken eller vilka branscher tror du att ditt valda

gymnasieprogram leder till?

(9, G) Vilket/vilka yrken tror du att ditt valda gymnasieprogram leder

till?

(9, G) Hur har du tagit reda vilket/vilka yrken din gymnasieutbildning leder till?

(9, G) Med vem och i vilka situationer diskuterar du jobb/yrken/branscher?

(9, G) Vad diskuterar ni mest när ni pratar om jobb/yrken/branscher?

G) Hur långa studier behövs för att man ska vara garanterad ett jobb?

(G) Leder alla program/kurser på universitet och högskola till en plats

på arbetsmarknaden? Varför/varför inte?

Fråga om kön

Målgruppen har fått svara på vilket kön de identifierar sig med. Med kön menas könsidentitet, alltså det kön som den svarande känner sig som. Svarsalternativen har varit kille, tjej, ickebinär, vill ej svara/annat alternativ. Undersökningen har valt att följa RFSL:s rekommendation och därigenom inkluderas ickebinär för att inkludera de som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könskategorierna tjej och kille. När frågan om kön besvarats av målgruppen har det noterats att vissa skolungdomar gjort sig lustiga över frågan vilket troligen resulterat i ett visst antal ickesvar. Trots ett visst indirekt bortfall vidhålls svarsalternativen med det högre syftet att inkludera och icke diskriminera. Att kunna välja bortom tjej och kille har ett inkluderande och icke diskriminerande syfte och har aldrig varit ändamål för vidare analys. Analys utifrån kön har endast gjorts utifrån kille och tjej där andelen svaranden varit jämn.

Egenskaper

Egenskaperna årskurs, region och kommun har besvarats av Arbetsmarknadskunskaps personal (som närvarat fysiskt på lektion).

URVAL, BORTFALL OCH RISKER

Urval/kategorisering kring skolämnen

Ämnena kemi, fysik och biologi har kategoriserats som NO-ämnena och ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap har kategoriserats som SO-ämnena. Detta för att minimera antalet svarsalternativ men ändå ha med alla ämnen. Frågeställningen “Kan du tänka dig att jobba inom teknik?” valdes ut då teknik vävs in i många branschen och det finns en efterfrågan kring kompetens inom ämnet.

Urval/kategorisering kring gymnasieval

De faktorer som valts ut i frågeställningen “Vad tror du kommer vara/vad var viktigt för dig i ditt gymnasieval?” baseras på tidigare undersökningar som har gjorts samt utifrån diskussioner i Arbetsmarknadskunskaps operativa utvecklingsgrupp.

Bortfall

Samtliga skolungdomar har i samband med lektion i Arbetsmarknadskunskap uppmanats att svara på frågorna. Ett visst bortfall har skett då vissa unga väljer att inte svara eller väljer att inte fullfölja sina svar vilket endast innebär att undersökningen hade haft något fler svarande om de hade fullföljt. Undersökningen anses inte påverkas av detta eftersom antal svaranden är mycket hög.

Default för reglage på dittyrke.se

Det finns 16 drivkrafter att fylla i på dittyrke.se och systemet har en inställning att man måste besvara på minst tre drivkrafter för att kunna skapa en matchning gentemot yrken. Det finns möjlighet att svara Spelar ingen roll på tre st drivkrafter. Svarsskalan är från 0-100 där default är 50 vilket medför en risk att de svarande inte aktivt har värderat drivkraften.

Gymnasieansökan

När skolungdomar i årskurs 9 besvarade frågan “Vilken typ av gymnasieprogram tror du att du kommer välja?” har vissa ungdomar besvarat frågan innan och vissa efter ansökningsperiodens slut vilket kan ha påverkat att det faktiskt har vetat vilket program de valde och inte gick på vad de trodde att de skulle välja.

Skala 1-5

Några av frågorna har fått besvaras utifrån skala 1 till 5 där 1 har inneburit “Inte alls intresserad/Inte alls viktigt/inte alls nöjd” och där 5 betyder “Jätteintresserad/Jätteviktigt/Jättenöjd”. I dataanalysen och framställning i diagram har betygen 1 och 2 värderats som lågt intresse och 4 och 5 som högt intresse.

Två svarsalternativ

På frågeställningen “Vad vill du helst göra de närmaste tre åren efter studenten” har två svarsalternativ varit möjliga. Dataanalys har både gjorts för de som angett ett svar, och de som angett två svar. De som angett två svar har inte värderat dessa mot varandra och vi kan inte veta vilket av svarsalternativen som är mer framträdande.

ÖVRIGA KÄLLOR OCH REFERENSER

- SCB, Rapport Flyttningar inom kommun, inom län och mellan län 2002–2021
- Universitetskanslersämbetet, Jämställdhet i statistiken
- SCB (2023), Eftergymnasiala studier bland ungdomar – skillnader mellan könen.
- Universitetskanslersämbetet (UKÄ) (2024). Statistik om högskolan 2023.
- Skolverket (2022). Gymnasieuppföljning – Etablering på arbetsmarknaden och vidare studier.
- Arbetsförmedlingen (2023). Var finns jobben? En arbetsmarknadsprognos på fem års sikt.
- Myndigheten för yrkeshögskolan (2022). Arbetslivets kompetensbehov
- SCB (2023). Arbetskraftsundersökningen – ungdomars arbetsmarknadssituation.

OM ARBETSMARKNADSKUNSKAP

OM KONCEPTET

KONCEPTET

Arbetsmarknadskunskap är ett nationellt koncept utvecklat av den ekonomiska föreningen Competence. Syftet med konceptet är att skapa en bättre matchning på den lokala, regionala och nationella arbetsmarknaden genom att ge skolungdomar, vårdnadshavare och skolpersonal ökad kunskap om arbetsmarknaden för att på lång sikt öka den generella rekryteringsbasen till bristbranscher och bristyrken.

Arbetsmarknadskunskap möjliggörs av arbetsgivare, nationellt, regionalt och lokalt tillsammans med kommuner och offentlig sektor. Arbetsmarknadskunskap är arbetsgivarnas röst i klassrummen där elever inspireras och motiveras till att göra genomtänkta studie- och yrkesval.

VÅR RESA

Arbetsmarknadskunskap startade i Västerås 2011 som ett pilotprojekt. Redan året efter blev projektet en stadigvarande verksamhet i hela Västmanland.

Arbetsmarknadskunskap blev tidigt uppmärksammat nationellt som ett bra exempel på, och ett konkret verktyg i hur utbildning och arbetsliv kan samverka för att minska kompetensbristen. 2013 började konceptet att spridas till fler län och genom grundliga förstudier, hållbara modeller och långsiktig samverkansstrategi, finns idag Arbetsmarknadskunskap på schemat i uppemot ett hundratal kommuner.

Arbetsmarknadskunskap fortsätter att stärka sin roll som Sveriges största initiativ för att inspirera unga till genomtänkta studie- och yrkesval. Genom tusentals lektioner och engagerade samarbeten når konceptet fler ungdomar än någonsin och är en bidragande faktor till en starkt kompetensförsörjning i Sverige.

HÄR FINNS VI

Arbetsmarknadskunskap finns på schemat i nio län med 11 kontor och vi är verksamma i över 100 kommuner i dagsläget. Tillsammans är vi en samlade kraft för en hållbar arbetsmarknad när vi bygger för framtidens kompetensförsörjning!

FRANCHISETAGARE

2025 har vi sju franchisetagare i Sverige och åtta om vi inkluderar Competence som är grundare och konceptägare av konceptet Arbetsmarknadskunskap.

Handelskammaren Västerbotten
Handelskammaren Mittsverige
Mellansvenska Handelskammaren
Falun Borlänge-regionen
Handelskammaren Värmland
Competence
Handelskammaren Mälardalen
IUC Syd

Arbetsmarknadskunskap Västerbotten
Arbetsmarknadskunskap Mittsverige*
Arbetsmarknadskunskap Gävleborg
Arbetsmarknadskunskap Dalarna/Sandviken
Arbetsmarknadskunskap Värmland/Åmål
Arbetsmarknadskunskap Västmanland
Arbetsmarknadskunskap Örebro Län
Arbetsmarknadskunskap Skåne

*Västernorrland, Jämtland/Härjedalen

OM VERKSAMHETEN

VI MÖTER ÖVER 70 000 UNGDOMAR VARJE ÅR

Arbetsmarknadskunskaps specialutbildade kommunikatörer möter årligen över 70 000 ungdomar med målgruppsanpassat innehåll om arbetsmarknaden på ett enkelt och inspirerande sätt. Vår hållbara modell möjliggör tusentals besök i klassrum runt om i Sverige.

VI SNACKAR MED UNGA PÅ UNGAS VIS

Med vår unika pedagogik och beprövade metoder skapar Arbetsmarknadskunskaps specialutbildade kommunikatörer en dialog i klassrummen som ökar kunskap, väcker nyfikenhet och stärker framtidstro hos unga.

VI ÄR PROFFS PÅ UNGA

Genom tiotusentals möten i klassrum över hela Sverige, har vi byggt upp en unik förståelse för vad unga idag ser som en attraktiv arbetsplats och arbetsgivare. Vi hör, och samlar in, ungas frågor, attityder, reaktioner och tankar om jobb, utbildning och framtid, varje dag.

VI UTVECKLAR VERKTYG SOM ÖKAR KUNSKAP

Inom konceptet har vi utvecklat och använder dittycke.se; ett verktyg förenklar ungas förståelse för arbetsmarknader och breddar deras kunskap om branscher och yrken. Målgruppens drivkrafter matchas med innehållet i jobben som yrkesverksamma besvarat genom systersidan.yrkesinfo.se. Genom dittycke.se får unga värdefulla insikter om sina egna önskemål och tankar kring sitt framtida arbetsliv.

VI ÄR ARBETSGIVARNAS RÖST I KLASSRUMMEN

Med ett tydligt arbetsgivarperspektiv gör vi framtidens kompetensbehov tydliga, förmedlar verklighetsförankrade budskap om branscher och yrken och stärker arbetsgivarnas position hos och relation med framtidens arbetskraft.

VI ÄR UNGAS RÖST HOS ARBETSGIVARNA

Genom vår förståelse om och växande databank av ungas attityder och framtidsutsikter, på både regional och nationell nivå, kan vi ge våra samarbetspartners och samhället värdefulla insikter som ökar möjligheterna för bättre matchning mellan unga och jobben.

VI BYGGER BROAR MELLAN SKOLA & ARBETSLIV

Genom att vara en operativ länk mellan det lokala näringslivet och skolorna i närområdet bidrar vårt arbete till ökad samverkan mellan skola och arbetsliv på ett effektivt och enkelt sätt. Vi skapar förutsättningar att gå från ord till handling, tillsammans.

VI KOMPETENSUTVECKLAS STÄNDIGT

Arbetsmarknaden förändras snabbt och ofta. Ungas förutsättningar och attityder svänger i takt med samhällstrender och branscher påverkas i en alltmer global värld. Vi ser till att alltid ha uppdaterad och relevant kunskap genom ständig omvärldsbevakning, nära dialog med branschkluster och arbetsgivare och nära samarbete med offentlig sektor.

VISION

Alla arbetsgivare ska ha tillgång till den kompetens de behöver för att samhället ska utvecklas genom att alla unga i Sverige ska ha kunskap, mod och inspiration att göra välgrundade val för sin framtid.

MISSION

Specialutbildade kommunikatörer möter unga i skolan och förklarar arbetsmarknaden på ett begripligt, inspirerande och verklighetsnära sätt. Genom att föra samman skola, arbetsgivare och samhälle gör vi framtidens kompetensbehov tydliga och bidrar till att lösa kompetensbristen.

PRIMÄR MÅLGRUPP

Konceptet primära målgrupp är elever från årskurs 4 i mellanstadiet till år 3 på gymnasiet.

SEKUNDÄR MÅLGRUPP

Konceptets sekundära målgrupp är vårdnadshavare och skolpersonal med syfte att öka kunskapen hos nätverket runt eleverna.

OM VERKSAMHETEN 2024

FLER MÖTEN MED SVERIGES UNGDOMAR

Under 2024 mötte Arbetsmarknadskunskap **73 801 elever**, vilket innebär att vi nu når fler unga än någonsin tidigare. Det är ett kraftfullt kvitto på att vårt arbetssätt fungerar och att vårt uppdrag är viktigt. Under året har vi också märkt av att fler mellanstadieskolor efterfrågar våra aktiviteter.

SAMARBETET MED ARBETSGIVARE, KOMMUN OCH SKOLA VÄXER

154 arbetsgivare både från privat och offentlig sektor har engagerat sig genom att vara samarbetspartners till Arbetsmarknadskunskap lokalt, regionalt och nationellt. Vi har verksamhet i **92 kommuner** varav 73 har långsiktiga avtal med Arbetsmarknadskunskap. Vi är arbetsgivarnas röst i klassrummet och en länkande part för ökad samverkan mellan skola och arbetsgivare.

FLER STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDARE BOKAR LEKTIONER

Att förbereda eleverna inför arbetslivet kräver samverkan, tid och resurser. Arbetsmarknadskunskaps roll är att tillföra arbetsgivarperspektivet och kunskap om en föränderlig arbetsmarknad till skolans vägledningsarbete på ett enkelt, inspirerande och smart sätt. Vi har ett nära samarbete med studie- och yrkesvägledare och kompletterar skolans vägledning uppdrag samt effektiviserar mötet mellan skola och arbetsliv.

ARBETSMARKNADSKUNSKAP BEHÖVS ENLIGT UNGDOMARNA SJÄLVA

Vi utvärderar alla våra elevmöten i klassrummen för att utvecklas och för att säkra kvalitet och relevans. Ungdomarna själva ger lektionerna betyget **4,3 av 5 i helhetsomdöme** och **4,0 av 5 i upplevd nytta** vilket visar att lektionsinnehållet och pedagogiken träffar rätt. Vi snackar ungdomars språk, med fakta som berör och perspektiv de kan relatera till. Som komplement till våra lektioner använder vi vårt verktyg ditty.se, som matchar deras drivkrafter med verkligt jobbinnehåll, beskrivet av yrkesverksamma. Det gör yrkesvalet personligt, på riktigt.

”

Vi vill gärna att eleverna får en bättre kontakt med arbetslivet och vad som väntar och det är rätt svårt att få in det i skolan. Så när Arbetsmarknadskunskap kommer hit ger de värdefull kunskap om hur arbetsmarknaden fungerar och hur behovet ser ut. De stöttar oss syvar och blir som en brygga mellan arbetslivet och skolan, vilket är bra!

– Studie- och yrkesvägledare, Värmland

”

Vi har samarbetat med Arbetsmarknadskunskap i många år och det är superinspirerande! Ni möter över 10 000 elever varje år, vilket är en omöjlighet för oss! Ni är vår förlängda arm ut i klassrummen.

– Arbetsgivare, Västmanland

”

Det är viktigt är att eleverna får syn på de yrken som har, och kommer att ha, viktiga roller i samhället. Här är Arbetsmarknadskunskap guld värda eftersom de diskuterar detta både med elever och föräldrar. Arbetsmarknadskunskap är något vi verkligen måste fortsätta med och utveckla. De är våra bästa vänner!

– Studie- och yrkesvägledare, Dalarna

”

Jag tycker att den här lektionen var bra eftersom de hade mycket information om arbetsmarknaden och ett wakeup-call för mig och många.

– Elev efter lektion i Arbetsmarknadskunskap

**ARBETSMARKNADSKUNSKAP ÄR STÖRST I SVERIGE
PÅ RIKTADE INSATSER MOT SKOLUNGDOMAR
FÖR ATT STÄRKA KOMPETENSFÖRSÖRJNINGEN.**

**Arbetsmarknads
kunskap**

www.arbetsmarknadskunskap.se